

קונטרס

הבינוני

פרשת
פנחס
תשפ"א

שנה ג' חוברת מ'

שיעורי

הרב שמעון שפיצער שליטי"א
הנלמדים בבית המדרש 'בית אהרן'
רח' פחד יצחק 5, ביתר עילית ת"ו

הבינוני

שיעורי הרב שמעון שפיצער שליטי"א

A PROJECT OF

שמעו ותחי נפשכם!!

האזינו למאות שיעורים השווים לכל נפש
הנאמרים מדי יום ביומו בכל מקצועות התורה
והחסידות מסודרים להפליא ומלאים כל טוב

קול הבינני

בארה"ב

718-686-8300

ארץ ישראל

072-257-7726

להצטרף לקבלת השיעורים או החבורות

באימייל ולשלוח הערות:

info@lomdoschasidus.com

H0722577726@gmail.com

347.351.2400 / 053.311.0743

שיעורי הרב שמעון שפיצער שליטיא

מפתח הענינים

מדור אמונה ובטחון שיעור ק"ו

עצות וכלים לשינוי הרגלים

יקנה מנעלים לרגליו | שינוי הרגלים ולא התעוררות בעלמא | הידיעה שהרגל נעשה טבע | עצות למעלה מן הטבע | השקוע בעבירה וחוזר בתשובה אינו זקוק ליסורים | עקירת תוצאות החטא | אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו | אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי | האדם נברא כדי לשבר טבעו ומדותיו | ככח התורה הולך היהודי כנגד הטבע | בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו | המלאך הוא תולדת הביטול | קבלה מוגבלת בוראת מלאך שבור | קבלה שיש בה מסירות נפש | סוף קבלה במחשבה תחילה – שרגא בטיהרא | קבלה שאין בה מחשבה אינה קבלה | קבלה שבאה מהרגשה שכבר כלו כל הקיצין | מתון מתון ארבע מאות זוזי שויא | קבלה קטנה מורה על רצינות | יעשו עץ גבוה חמישים אמה | תפסת מרובה לא תפסת | כי ממנו נקח לעבוד את ה' | והגית בו יומם ולילה | המורם מן האמור | משל מהנוסעים לארץ ישראל בל"ג בעומר |

יום ראשון פרשת פנחס – י"ז בתמוז ה'תשפ"א

תכלית שבירת הלוחות ב"ז בתמוז

נשאו לבו לשבור הלוחות | ראו מה גרמתם | חרטה עמוקה על-ידי ראיית התוצאות | בוער באש עד לב השמים | ולכל המורא הגדול | עת לעשות לה' הפרו תורתך | עבירה לשמה | אהבת ישראל גדולה מאהבת התורה | חשבונו של משה רבינו | בימים ההם בזמן הזה | נס שבירת הלוחות | יישר כוחך ששברת | חג לה' מחר |

יום שלישי פרשת פנחס – י"ט תמוז ה'תשפ"א

ההכרה שפירוד לבבות אינה ברירה

אם המשיח יגיע ממילא יחזרו בתשובה | אין אליהו בא אלא להרבות שלום בעולם | היתכן שהכל תלוי באהבה ישראל? | ! תורה היא וללמוד אני צריך | שלא היו ביניהם דלטורין | טעות קטנה גורמת לקטסטרופה | לעולם הזה יש חוקים | הגשמי מלמד על הרוחני | יש דברים שאינם ברירה | יש דברים ברוחניות שכולם יודעים שאין משחקים בהם | נפל היסוד נפל הבנין | ואגודתו על ארץ יסדה | בין בית ראשון לבית שני | אי אפשר לבנות בנין בלי יסוד | בכגון דא אין ברירה |

יום המישי פרשת בלק – י"ד תמוז ה'תשפ"א

הסתכלות נכונה על יהודי חוטא

לא הביט אָנן ביעקב | צדק צדק תרדוף | הסתכלותו של קרוב | הסתכלותה של אם היא
ההסתכלות אמיתית | ה' אלוקיו עמו | כולך יפה ומום אין בך | סוד התשובה | פירותיהם
בעולם הזה | המעט הוא אם רב | צורת הדיבור עם הזולת | הוי דן את כל אדם לכף זכות
| הסתכלות נכונה בחינוך הבנים | יובילו שי למורא – מתנתו של המלך המשיח |

מדור עיון תפילה

שלא עשני גוי חלק ב'

ברכת הנהנין | אשר בחר בנו מכל העמים | אם צוחקים, הלא נפלא הוא | הן עם לבדד
ישכון | מה יש להתבייש ממנו, הלא גוי הוא | מזה ומזה אל תנח ירך | יש צדיק ויש צדיק
| כי חלק ה' עמו | הלא הוא אביך קנך | יהודי הוא בן מלך | עמוק עמוק מי ימצאנו |
קרבת אלוקים לי טוב | תורת ה' תמימה משיבת נפש | עצות המקרבות את היהודי לשרשו
| מן הקל אל הכבד |

מדור הילולא דצדיקיא

הרה"ק רבי שלמה מקארלין זיע"א הי"ד

נשמת משיח בן יוסף | לא תקום פעמיים צרה | משיח בן יוסף עם משיח בן דוד | שורש
השרשים | משיח בן יוסף בתקופת הרה"ק מרוז'ין | החדרת האמונה בביאת המשיח |

לזכות אליעזר בן פיגא ומשפחתו
פטרון מדור אמונה ובטחון

לזכות שלמה בן רויזא, שרה טובא בת גיטל העניא
לישועה ברכה והצלחה בכל העניינים ברוחניות ובגשמיות

ולע"נ הרה"ח ר' מאיר יעקב ב"ר שמעון ז"ל

מדור אמונה ובטחון שיעור ק"ו עצות וכלים לשינוי הרגלים

יקנה מנעלים לרגליו

בשיעור הקודם נתבאר שכאשר חוזרים בתשובה, חוץ ממה שצריך להתחרט ולחזור ולהתקרב אל ה', וחוץ ממה שצריך לעשות פעולות כדי לנקות את פגמי הנשמה, עוד צריך להתחיל להתנהג אחרת ולשנות את ההרגלים, ונתבאר ששינוי ההרגלים הוא חכמה בפני עצמה, לא דבר קל הוא, וצריך ללמוד עצות על-פי התורה איך עושים זאת, כי רצון הלב כשלעצמו אינו די בשביל לשנות הרגלים.

הדבר נחוץ מאוד, כמו שכתוב בספה"ק "נועם אלימלך" (פרשת נשא) על מאמר חז"ל (שבת קכט, ב) "לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו ויקנה מנעלים לרגליו", שיעזוב את כל מה שהוא עסוק בו, ויקנה מנעול להרגליו¹.

שינוי הרגלים ולא התעוררות בעלמא

דיבור נפלא הוא עד מאוד, ופירושו

שאם היה האדם משקיע את כל מוחו בשביל לשנות את הרגליו במקום להשקיע אותו בדברים אחרים, היה ללא ספק מגיע למדרגות גבוהות. והכוונה היא אף לעניינים רוחניים, האדם מחפש בכל עת לחטוף מפה ולחטוף משם. עזוב! תמכור את כל מה שיש לך, השלך עצמך ראשון ורוכך בשביל לשים מנעול להרגליך הרעים ולהחליפם בהרגלים טובים, כי אז תפס במעלות הסולם ותלך מחיל אל חיל עדי תגיע לפסגת ההר.

אנו רגילים לקבל התעוררות פה ושם, כאן נופלים כאן קמים, והכל בלי מהלך מסודר, ולכן אנו מוצאים את עצמנו כעבור עשר או עשרים שנה ואין רואים שנעשה אצלנו איזה שינוי, אלא כאן חטפנו מעט, שם חטפנו מעט, היו לנו זמנים יותר טובים והיו לנו זמנים יותר חלשים. ההשקפה הנכונה היא שלאחר שהאדם מכיר בעבירותיו ומתחרט עליהן, הוא משקע את כל כולו בסוגיית קניית מנעלים לרגליו.

¹ ראה לשונו הק' שם: איתא בגמרא לעולם ימכור אדם מה שיש לו ויקח מנעלים לרגליו, י"ל שרמו בזה על האדם אשר הורגל חלילה בדברי שפלות, אז צריך לעשות לעצמו גדרים וסייגים למען יתנכר ויפרש ממעשיו השפלים, וזהו לעולם "ימכור" לשון יתנכר, ר"ל שכל ההרגל השפל אשר לו יתנכר ממנו ויהיה זר בעיניו, ו"יקח מנעלים" לשון הסגר ומנעול, דהיינו גדרים וסייגים, "לרגליו" פירוש להרגל שלו, וזהו בכל אדם.

הודיעה שהרגל נעשה טבע

ובכן, עצות רבות יש בחז"ל ובספרי הצדיקים, אך יש דבר אחד שבא בראשונה, והוא שיידע האדם בבואו לשנות איזה הרגל מכל סוג שהוא, אם זה הרגל בענין צורת דיבורו, אם זה הרגל בענין זמן קימתו בבוקר ואם זה הרגל בענין ביטול זמן, שהרגל זה כבר נעשה חלק מהטבע שלו, כי הרגל נעשה טבע, וכשהוא מבקש לשנותו, הוא בעצם מבקש ללכת כנגד הטבע. לא יחשוב שבקל יצליח לשנות את הרגלו, אלא יבין שהוא צריך לשנות בשביל כך את טבעו ושהוא כעומד ומצפה לנס.

כך כתב בספה"ק "בית אהרן" (וירא) בשם הרה"ק ה'תולדות' מפולנאה זיע"א (בן פורת יוסף, לך לך) בענין מה שאמרו חז"ל (בראשית רבה מד) שהקב"ה הגביה את אברהם למעלה מכיפת הרקיע ואמר לו "הבט נא השמימה", שנתכוון להודיע לו שאם האדם מתנהג בדרך הטבע, אף הקב"ה מתנהג עמו בדרך הטבע, ואם האדם מתנהג למעלה מדרך הטבע, אף הקב"ה עושה לו ניסים למעלה מדרך הטבע. ואמר שמי שנלחם עם תאוותיו ותשוקותיו, הרי הוא הולך למעלה מדרך הטבע, ואם יעשה זאת כראוי וכנכון (כפי שנלמד בע"ה להלן), יסייעו לו מן השמים למעלה מדרך הטבע מדה כנגד מדה.

עצות למעלה מן הטבע

אכן מה שנוגע לענייננו כעת הוא, שמי שבא לשנות את הרגליו, צריך להבין שהוא מבקש ללכת בזה כנגד הטבע, וכיון שכן, אין לו לבקש עצות מתוך הטבע, כי עצות אלו לא יסייעו לו. עליו להבין את כוונת משקל

הדבר שהוא בא לעשות. יש אמנם עצות לעשות את מה שהוא מבקש לעשות, עצות נפלאות מאוד, אך לא עצות של 'כלאחר יד', שהרי הוא זקוק למהלך של נס.

נחוץ מאוד להבין זאת, כי כשמבינים זאת, מבינים גם שבעת שינוי ההרגלים עוברים יסורים, שהרי באים לשנות את הטבע וללכת כנגד משיכת הגוף ובוודאי יש בזה צער גדול. מילא להתעורר פעם אחת, אינו קשה כל-כך, אבל להחזיק בהתנהגות החדשה ולעקור את ההרגל הישן הוא צער גדול.

יידע האדם שיסורים אלו שיהיו לו בעת שינוי הרגליו הם יסורים המכפרים, ונמצא שתוך כדי שינוי הרגליו, גם ינקה את הפגמים שנדבקו בנשמתו, וכפי שנתבאר בשיעור הקודם שאחד מהדברים המועילים ביותר לזה הוא היסורים. יידע האדם שבשביל ניקוי הפגמים אינו מוכרח לעבור בשבעה מדורי גהינום, אלא די בצער זה שיש לו מעצם זה שהוא נלחם עם הרגליו הישנים כדי לכפר לו על חטאיו ולנקות את פגמי נשמתו.

השקוע בעבירה וחוזר בתשובה אינו זקוק ליסורים

מקור לזה יש לנו במכתבו של הרה"ק ה'ישמח משה' זיע"א כפי שנדפס בקונטרס "תהלה למשה" בזה הלשון: ביום וכו' בבוקר ואני בחלומי ואלי דבר יגונב אם כל ימיו עשה עבירה ונשתקע בה ובאחרונה כשעשאה נתחרט והלך וטבל וכוכה בכיה רבה בחרטה ועזיבה לגמרי שלא יעשה עוד, מוחלין לו, ואף שאם עשה רק פעם אחת העבירה לא די לו בזה, אלא צריך תשובת

ש"חבילות" אלו קיימים ושינוי ההרגלים שיגרמו לו צער, יועילו להסירם ממנו, וממילא יוקל לו בעבודתו הרוחנית.

עכ"פ על האדם לדעת מראש שהוא הולך לסבול צער ויסורים, ולא יחשוב לרצע שעבודת חייו תהיה קלה, אך יידע שהתמורה שיקבל בעבורם יהיה לאין ערוך, כי חוץ ממה שיזכה למהלך של נס, עוד יסורו ממנו הפגמים הישנים ויוקל לו בעבודתו הרוחנית בכמה וכמה תחומים.

עקירת תוצאות החטא

עוד זאת עלינו לדעת שאין שייך במציאות לעקור הרגל על ידי החלטה, נחושה ככל שתהיה, ולכן אם רואה אדם שניסה לעקור איזה הרגל מאה פעמים ולא עלה בידו, אל ייבהל, רק יבין שהוא אדם מן היישוב, כי כך עשה הקב"ה שיהיה קשה מאוד לעקור הרגל ישן, וזאת משום שהתיקון לחטא נעשה רק כשהאדם עוקר את כל התוצאות שנגרמו על ידי החטא, כי הנה כשהאדם חוטא, כל הקשיים שבאים עליו ועל העולם, הם תוצאת חטאו, וכפי שכתב האוה"ח הק"ח² על הפסוק (ירמיה ב, יט) "תיסרך רעתך", שאם האדם רואה שהוא רוצה להצליח בענייניו ואינו יכול, יידע שהוא מחמת המלאך שנוצר מן העבירה שלו שתוקע לו רגליים. והנה ההרגל הרע שהרגיל את עצמו, זהו העבירה בעצמה, כי חוץ ממה שעבר עבירה, עוד שינה את נשמתו כאשר גרם לה להתרגל לרע, ואם כן יוכרח שבביל התיקון לחזור ולשנותה, ונמצא שלפי מה שהרגילה ברע כך יקשה לו להחזירה לכפי

המשקל, שיסבול צער כנגד הנאה שהיתה לו, הכא עדיף טפי, דהתם כיון שלא נשתקע בה, לא הוי הפרישה לו צער כיון שלא הורגל בה, לכך צריך לצער אחר, מה שאין כן זה שרגיל בה מאוד אם כן הפרישה בעצמה היא לו צער גדול בכל עת שיצרו תוקפו לעשות המורגל, אין לך תשובת המשקל גדול מזה שהוא זוכה יצרו בכל פעם, ומחשבין לו הצער כנגד הנאה.

הדברים נפלאים ונוגעים לכל אחד מאתנו, לא רק לבעלי תשובה, והרי אנו בעצמנו גם כן בעלי תשובה אנו, שהרי אנו מחפשים איך לצאת מההרגלים שלנו, ועוד זאת יש לנו חובות רבים ופגמים שעלינו לתקן, ולכן אנו צריכים להבין שהיות שאנו באים לשנות את הטבע, נצטרך לשלם על זה מחיר בדמות צער וכאב, וזה ינקה את פגמי הנשמה.

ועוד עלינו לקחת בחשבון, שכאשר יסורו הפגמים מהנשמה, ממילא יוקל עלינו בעבודתנו הרוחנית, כי אחד מהדברים שמעכבים את האדם מלהתקדם בעבודתו הרוחנית, הוא המשאות שהוא סוחר אתו, כך שכל פעם שהוא רוצה להתאזר בעבודתו, הם יוצרים אצלו מסך המבדיל, וכן כתב האוה"ח הק' (פרשת שופטים כ, א) על הפסוק "וראית סוס ורכב עם רב ממך", שהאדם רוצה לעבוד את ה' ורואה שאחד מהדברים שמעכב בעדו הוא החבילות של עבירות שיש לו מנעוריו, ושם האוה"ח מפרש המשך הכתוב "אל תירא" שאין צריך לירא מהם, אך עכ"פ צריך לדעת

² האוה"ח הק' כותב יסוד זה בכמה מקומות, ראה לדוגמא בראשית ו, יא, נצבים כט, יז.

רואה יותר שום דרך, אזי יותר קרוב הוא אל הפתרון, שהרי יפנה מיד אל הקב"ה, ואצל הקב"ה הלא אין שום גבול, ויש לו דרך לעזור גם למי שחובותיו מגיעים לסכומים כבירים.

כשהאדם מגיע למצב שהוא מכיר שאין לו שום מהלך בדרך הטבע, יש חדשות טובות בשבילו, כי מעתה יפסיק להתעסק עם השקר ויוכרח לפנות אל האמת. כשהאדם יודע שאי אפשר לשנות הרגלים כי אם על ידי עזרה ממעל, מצבו מעולה.

ברחוב של ימינו, כשמדובר באנשים שמכורים להרגלים רעים, אין פתרון טבעי מניח את הדעת. אפשר ללוות את האדם, אפשר לסייע לו קצת שהמצב לא יחמיר, אבל אין עצות שיועילו לו לצאת לחופשי. כי כך הוא כלל, הסתכל בתורה ומיד תבין, אתה רוצה ללכת כנגד הטבע ובתוך הטבע אין עצה לזה. אמנם ליהודי יש הקב"ה, ומהלכו של הקב"ה עובד במאה אחוז. אלו הם שני הצדדים של אותו מאמר חז"ל, **כשתבין כמה קשה להשתנות לבד, תבין שהפתרון צריך לבוא מלמעלה, וכשהוא בא מלמעלה, הוא פועל את פעולתו ללא שום ספק.** הקב"ה הבטיח שמי שיפנה אליו, זה יעבוד, וזה אכן עובד. יש מאות יהודים יראי שמים בכל מצב ובכל עת שפועלים בדרך זו והכל מצליח בידם והם זוכים לקרבת אלוקים שאי אפשר להעלותה על הדעת.

האדם נברא כדי לשבר טבעו ומדותיו

בספר **"בוצינא קדישא"** מובא דיבור נפלא מהרה"ק **מהר"א מבעלזא זיע"א:** **ביצעטיל קטן של הרבי ר' אלימלך מליזענסק זיע"א** (אות טז) כתוב שהאדם

שהיתה, ולכן יובן לו היטב מדוע נחשבת עקירת ההרגלים לתשובה נפלאה כל-כך עד שמסירה את כל הפגמים ומכפרת על החטא. הרי לא נברא עם ההרגל, אלא רכש אותו עם הזמן, ואם כן הוא צריך לעוקרה, וכשיעקור אותה, זה יהיה העצה לתיקון החטא.

אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו

אכן לאחר שִׁהבנו כמה קשה הוא לשנות את ההרגלים, נוכל לבוא אל הפתרון. הנה **חז"ל** אמרו **"אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו"** (סוכה נב, ב), והיינו כפי שנתבאר עד כה, **כי בעצות טבעיות אי אפשר לשנות הטבע. בשביל לשנות את הטבע, צריך להיות מעל הטבע.** אי אפשר להיות בתוך הטבע ולשנות את הטבע. אפשר רק לשנות מטבע אחד לטבע אחר, שאז הוא בבחינת מחליף פרה וחמור. הרי חשבון פשוט הוא, כי אם האדם עומד מעל הטבע, הוא יכול לשנותו, מה שאין כן כשהוא בתוכו שהוא מוגבל.

אומרים לנו חז"ל: **כשאתה בא לשנות את ההרגלים שלך, דע לך שאין לך סיכוי, אך החדשות הטובות הן, שכל זה אלמלא הקב"ה עוזרו לו, אך כשהקב"ה עוזרו לו – אפשר, אבל בשביל זה עליו לצאת מן הטבע.**

אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי

פגשתי פעם אחד שטבע בים של חובות. שוחחנו. מתוך השיחה יצא לנו שהצרה הגדולה ביותר של אדם כזה היא שהוא חושב שיש לו איזה מהלך להחליץ מן הסבך, ולכן איננו מדבר עם הקב"ה ועדיין הוא עושה ומשדד מערכות וממילא אינו יכול לצאת. ומאידך אם המצב הוא שאינו

בכת התורה הולך היהודי כנגד הטבע

הנה בסוף השיעור הקודם הובא הסיפור עם הגה"ק ה'אבני נזר' זי"ע שבחולשתו כשהרופאים אסרו עליו ללמוד, עיין בספר מוסר "בחינות עולם", כשראה אותו חותנו הרה"ק מקאצק זי"ע מעיין בספר, אמר לו: מה יש לך מזה? שהוא מהביל את העולם הזה? ! הלא השכל כבר מבין זאת; הבשר אינו רוצה להבין. ומה הציע לו? הציע לו דף גמרא. אמר לו שאם ילמד דף גמרא, יכניס בו אלוקות וממילא יפסיק לרדוף אחר הבלי עולם. זהו דבר שיש רק ליהודי ועל ידו הוא הולך כנגד הטבע.

וזהו מה שהובא בתחילה מהספה"ק "בית אהרן" בשם ה'תולדות' שהאיש הישראלי שמתנהג עם הקב"ה בדרך הטבע, הקב"ה מתנהג עמו גם כן בדרך הטבע, ומי שמתנהג עם הקב"ה למעלה מדרך הטבע, הקב"ה עושה עמו ניסים שלא בדרך הטבע. ונותן דוגמא, שאם האדם מתרחק מתאוותיו ותשוקותיו, זהו המתנהג שלא בדרך הטבע, וכשיעשה כן, הקב"ה יתן לו כח נפלא מן השמים ויצליח³.

בדרך שאדם רוצה לילך מוליכי אותו

כעת נבוא אל העצה המעשית. הנה בשיעורי הבטחון (צ"ז-צ"ח) דיברנו הרבה על המלאך שנברא כאשר האדם עושה דבר

נברא כדי לשבר טבעו ומדותיו. והנה הרי כל אימת שהאדם בא לשנות את מדתו, דומה הוא למי שבא לשנות את הרגלו, כי זה כמו זה בא לשנות את טבעו. אמר הרה"ק מבעלזא: מי שזוכה ומשנה את טבעו על ידי התורה, ולמשל אם יש לו מדת העצלות והוא לוחם כנגדה לא בזריזות בעלמא, אלא בזריזות בעסק התורה, יהיה נקבע אצלו לעולם, כי בתורה יש מדת הנצח, וכשהאדם משתמש עם התורה, הוא מכניס נצחיות לפעולתו. הגוי יכול גם כן לעשות פעולות של זריזות כדי לעקור את העצלות שלו, אבל אין בזה כח הנצחיות שתתן נשמה בפעולתו, ולכן כשרק ירפה מעט, מיד יחזור לאן שהיה.

הנה אלו שמכורים להרגלים רעים (addicts) בימינו, עושים להם קבוצות כדי להחזיק את עצמם, כי ההרגלים לא נעקרו מהם, הם עדיין אתם, ולכן הם צריכים שמירה בכל עת. לעומת כן, התורה היא אלוקות, והאלוקות הוא כח נצחי. אין לך ברירה, אתה מוכרח להשתמש בכח זה. אם אתה רוצה באמת להתעלות, תהיה מוכרח להשתמש בכח אלוקי, שהרי אתה מבקש נס. אל תחפש כאן, תחפש במקום גבוה יותר. צריכים לשנן זאת: אם לא תשנה הרגלים, לא תגיע לשום מקום. ואם אתה רוצה לשנות הרגלים, תפסיק לחפש בעולם הטבע, ואין הכוונה שלא תחפש עצות, אלא הכוונה שתוסיף להן כח אלוקי.

³ ראה לשונו הק' שם פרשת וירא: ויאמר לו כה יהי זרעך. היינו שזרעך יהי ג'כ כן כשאישישראל רוצה להגיע מעט לדבר ה' באמת, הוא מוכרח לצאת מדרך הטבע. ראשונה צריך לראות לצאת ולהתרחק מכל התאוות ומכל התשוקות מן הטבע של זה העולם. כי הטבע מוטבע בחומר.

קבלה טובה, אתה מקבל מלאך, אלא הענין הוא שכאשר האדם מכניע עצמו להקב"ה ומבטל עצמו אליו בביטול הגמור עד שהוא מוותר על כל רצונותיו, נעשה חיבור בינו לבין הקב"ה, וממילא נברא מלאך, וכל כמה שתהיה הכנעתו חזקה יותר, כך יהיה המלאך בעל כח יותר חזק. וכפי שידוע מהרבי ר' זושא זי"ע שאמר שמעולם לא ראה מלאך רע שנברא מהעבירה כשהוא שלם בכל אבריו, אלא תמיד היו המלאכים שבורים באבריהם, וזה מפני שלא היה עדיין היהודי שעבר עבירה עם כל הרמ"ח ושס"ה שלו, תמיד יש ליהודי העובר עבירה רגשי חרטה וצער בשעת עשיית העבירה. הראית לדעת שצורת המלאך תלויה תמיד בשלמות העשייה, יש מלאך חזק ויש מלאך חלש בעל מום (כלשוונותיהם של המהרש"א והאהר"ח הק' ושאר הצדיקים שמפיהם אנו חיים).

קבלה מוגבלת בוראת מלאך שבור

ואם כן יוצא דבר נפלא, וחייבים לדעת זאת כשמבקשים לשנות הרגלים. דרכם של בני אדם כשמקבלים קבלה, שהיא באה מחמת התעוררות, או מפני שהם בשמחה גדולה או מפני שמרגישים עמוק באדמה ומבינים שאינם יכולים להמשיך כך ומחליטים לקחת את עצמם בידים. אולם הרגשים אלו שיש להם עכשיו הרי הם זמניים ולא יהיו מחר, ונמצא שהקבלה לכתחילה לא כללה בתוכה אותם מצבים שיבואו עליו ואפילו לא חשב עליהם בכדי שתחול קבלתו גם עליהם, ומסתבר מאוד שעל פי תורה אף יוכל להתיר את נדרו למפרע על ידי מציאת פתח - "אם הייתי יודע שאחי יחת כמה שבועות לאחר מכן ולא אוכל לאכול כלום בחתונה אלא אצטרך להביא עשבים מביתי

מצוה ומסייע לו להצליח, והבאנו מדברי המהרש"א (ח"א מכות י, ב) שזהו הפירוש במה שאמרו "בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו", שכאשר הוא רק מתחיל, מיד נברא מלאך ואותו מלאך מוליך אותו. וביארנו שזהו ענין הבטחון, שהאדם קופץ למים מפני שכך אמר לו הקב"ה לעשות, וכשהספק מתעורר בלבו איך יצליח והרי בדרך הטבע אין שייך להצליח, הוא נזכר שעל ידי ההתחלה נברא מלאך ואותו מלאך יסייע לו להמשיך שלא בדרך הטבע.

שאל יהודי אחד: הלא מציאות היא שאנשים מתחילים לשמור על תזונתם ואחרי זמן מועט - נופלים. ולכאורה הרי מי שמתחיל לשמור על תזונתו, מתחיל לעסוק במצוה גדולה, הן מצד השמירה על בריאות הגוף והן מצד ההימנעות מתאות האכילה, ואם אמת נכון הדבר שנברא מלאך, מדוע הוא נופל. ולהוסיף על השאלה: הרי ישנם בני אדם שמשקיעים כוחות עצומים במשך שבועיים ימים ומשלמים מחירים כבדים, ובסוף נופלים. איה הוא אותו מלאך ? !

המלאך הוא תולדת הביטול

כדי להבין התשובה על שאלה זו, יש לחזור אחורה: למה באמת מי שמקבל קבלה טובה בורא בזה מלאך? הרי ידוע לנו שרק כשנעשה חיבור בין משפיע למקבל, נוצר תולדה. הרב משפיע על התלמיד שרוצה לשמוע, וכל כמה שתהיה ההשפעה מצד הרב יותר אמיתית והתלמיד יכניע את עצמו יותר אליו, כך ייוולדו רעיונות חדשים ונפלאים, כי זהו סדר העולם, כשיש משפיע ומקבל, יש תולדות. אף כאן כשאומרים שהמלאך נברא על ידי קבלה טובה, אין זה משחק בעלמא, קיבלת

כזה אינו חזק מספיק.

קבלה שיש בה מסירות נפש

על האדם להבין בשעה שהוא מקבל את קבלתו שיצטרך בעבור קבלתו לעבור ענינים של מסירות נפש, ולמשל אם רוצה לקבל על עצמו לקום באשמורת בבוקר, עליו להיות מוכן להתחיל להעלות על יצועו מוקדם ולוותר מחמת כן על השתתפות בשמחות, כי אם לא יעשה כן, הרי לא יוכל להתמיד בקבלתו, כי איך יוכל לנוח שלוש שעות בלילה ולתפקד אחר-כך במשך היום.

כך צריך האדם לחשב ולתכנן כל קבלה שהוא מקבל על עצמו מה יעשה בעבורה ואיך יחזיק בה כשייקלע למצבים מסוימים. הנה האדם מקבל על עצמו שלא לספר לשון הרע, ובכן מה תעשה כשיבררו אצלך על שידוך ותהיה מוכרח לענות כי יהיה זה אחד ממכריך, תלך לשאול שאלת חכם או שהתשובה תתחיל לזרום אז מפיך ברוב התרגשות על שבאו לברר אצלך דווקא?

איננו מחשבים מה יהיה בכל המצבים שיבואו לפנינו, וכיון שכן אין הקבלות שלנו קבלות אמיתיות כי אם קבלות הנובעות מהתעוררות רגעית, ולכן המלאך נראה כפי שנראה, ושמירתו שמירה שאינה ראויה, ואכן לשבועיים ימים זה יחזיק, אך לא מעבר לכך, כי אין התולדה תולדה ראויה באופן שיחזיק בכל המצבים.

סוף קבלה במחשבה תחילה – שרגא

בטיהרא

הרה"ח ר' שרגא געשטעטנער ז"ל⁴

וכולם יצחקו ממנו, לא הייתי מקבל זאת על עצמי. אמתין עד לאחר השבע ברכות ואז אתחיל מבראשית. לא מפני שאיני רוצה, אלא מפני שאיני יכול להיות שונה מכלום ולנחול בזיונות".

ואכן היות שקבלתו היתה מוגבלת מאוד שהרי לא כללה מצבים שלא לקח אז בחשבון, כשהגיעו לאחר מכן אותם מצבים, לא יכל לעמוד בקבלתו. וזוהי הסיבה שלא נברא מלאך על ידי קבלתו, כי מעולם לא ביטל עצמו לגמרי להקב"ה עד שיהיה מוכן להתמיד בקבלתו גם באותם מצבים, ובלי מלאך אין סיכוי להצליח, כי אי אפשר לשנות את הטבע לבד.

תשובה זו נכונה לכל דבר וענין. הנה האדם שמע שבלמוד קודם התפילה בשבת קודש יש טעם עולם הבא, הוא התעורר מהדברים והחליט בהחלטה נחושה שיותר אינו מגיע עם עינים דבוקות לנשמת. "די! אינו מתאים לי להיות מן הנחשלים, מעתה אני קם מוקדם ולומד לכל הפחות חצי שעה קודם התפילה". מה אתה מוכן לשלם על זה? שעות מעורר. כמה זה עלה? ארבעים שקל? ! זהו שווי המלאך שלך. אתה מתפלא למה למרות שקנית שעות מעורר אינך מצליח לצאת מן המטה מוקדם? ! כי המלאך שלך שדוף קדים, הרי הסיבה שקיבלת על עצמך קבלה זו היא רק מפני שהרגשת חוסר נעימות ואילו היית רואה עוד עשרה אברכים מגיעים באיחור, לא היית מקבל על עצמך קבלה זו, כי לא היית מרגיש חוסר נעימות. המלאך נברא מתעורבות של הרגשים ובמשך השבוע בכלל לא זכרת מקבלתך, הפעם הראשונה שנזכרת בה היה בליל שבת, נו, מלאך

⁴ הרה"ח ר' שרגא אליהו ב"ר חיים אליעזר דוד ז"ל מחסידי סקווירא בארה"ב, עלה ונתעלה במדרגות התורה

קבלה, הרי כעבור שבועיים אין כבר עם מי לדבר? צריך לחטוף את הקבלה תיכף ומיד כשעדיין הדם רותח, כי אם יעשה חשבונות, לעולם אל יעשה קבלות.

תחילה לכול, כשהאדם עושה קבלה כשדמו רותח, בדרך כלל אינו מחזיק יותר משבועיים ולא כך משנים הרגלים. אתה רוצה לשנות הרגלים או שמא אתה רוצה רק לחטוף שתי שעות של לימוד התורה. הם שני דברים שונים.

ובנוסף לזה, ליהוי ידוע שאם האדם לא הגיע להכרה שאינו יכול להמשיך עם ההרגל הישן ושהוא סוף העולם, אין קבלתו קבלה אמיתית, ולכן מי שמחר אינו הולך לקבל את הקבלה, אף היום אין קבלתו קבלה. הוי אומר: למה עכשיו אתה להוט כל-כך? כי עכשיו שמעת איזו דרשה טובה, או כי עכשיו ראיתי פרפרת נפלאה, אבל אם אינך יכול להמתין עם קבלתך עד מחר, לא תועיל לך קבלתך אף עתה, כי המחר הלא יגיע ויביא עמו מצב חדש.

קבלה שבאה מהרגשה שכבר בלו כל הקיצין

הדבר היחיד שדוחף את האדם לשנות את הרגליו, הוא כשהוא מגיע להבנה עמוקה שכך אינו יכול להמשיך לחיות, וכיון שהבנתו עמוקה כל-כך, הוא מרגיש מוכרח לחשב כל אותם חשבונות – אני מסכים לשלם על זה כסף, אני מסכים לקבל על זה בזיונות, שום דבר לא אכפת לי. אלמלא כן, אין הוא מוכן עדיין לשנות את הרגליו. וכל

קיבל על עצמו קבלות אחרי קבלות, והדברים נפלאים. דיברתי עם שותפיו הקרובים אליו והתגלה לנגדי שולחן ערוך שלם בענין שינוי ההרגלים. אברך זה לקח על עצמו החלטה אחת ברורה, והיא - שהוא הולך לשנות את הרגליו, ואכן הצליח לשנות, לא הרגל אחד ולא שנים, אלא הרגלים רבים, ההרגלים הקשים היותר. שינה כמה הרגלים ומהם עבר להרגלים אחרים, ולאחר מכן לעוד הרגלים.

שאלתי את שותפיו מה עשה? איך שינה את הרגליו? תיאררו בפני שכל פעם לקח לו שבוע שלם עד שהחליט איזו קבלה לקבל על עצמו, וכשהחליט, לקח לו עוד שבועיים ימים עד שהתחיל לפעול על פיה, ובמשך אותם שבועיים ימים היה מחשב מכל צד איך יוכל לקיים את הקבלה בכל המצבים שיזדמנו בפניו.

כשקיבל על עצמו בתחילה ללמוד שעה אחת ביום בחברותא, חישוב היטב מכל צד שיוכל ללמוד שעה זו בכל יום, בחול ובשבת, במועדים וברגלים, וכשהוצרך לנסוע למדינה אחרת, היה מברר תחילה אם יהיה מי שיוכל ללמוד אתו בחברותא במשך כל אותם ימים שישנה באותה מדינה, ואם נודע לו שאין אחד כזה, לא נסע. בכל מיני המצבים, תמיד חישוב קודם. אינני מדבר על שעת מעשה, כי בשעת מעשה כבר היה לו מלאך שסייעו, אבל קודם לכן כבר חישוב.

קבלה שאין בה מחשבה אינה קבלה

פעם שאל אותי אחד: איך נוכל לומר לאדם לחשב שבועיים לפני שהוא עושה

כן כן, אלמד חצי שעה שעה שעתיים, זה בסדר.

דומה הוא לכל אותם שמקבלים על עצמם מסכתות לעילוי נשמת. מי? מתי? איך? למה אתה רושם את שמך? כי לא נעים לך. בני המשפחה עומדים ומסתכלים, ואתה רואה שמסכתות תענית מגילה כבר לקחו אחרים, ולך לא נשאר כי אם מסכת מנחות. למה קיבלת על עצמך מסכת מנחות? הוא לא חשב כלום, מה הבעיה? אלמד מסכת מנחות. לאחר עשר פעמים שקיבלת על עצמך מסכתות כאלה וראית שלא הצלחת ללמוד אותם, אולי כבר הגיע הזמן שלא תקבל יותר על עצמך ללמוד מסכתות כאלה, אלא אם כן חישבת היטב מתי ואיך תלמד אותם.

קבלה קטנה מורה על רצינות

כשהאדם מקבל על עצמו קבלה קטנה, זה מורה על הרצינות שלו, על שהוא מתכוון באמת. מה שאין כן מי שמקבל על עצמו קבלה גדולה, שהוא מורה על חוסר רצינות, וכיון שכן, לא עשה ולא כלום. עשר דקות ביום אתה יכול ללמוד? תתחיל בעשר דקות. **חייבים להתחיל בקבלה קטנה, כך הורו כל הצדיקים⁵.** אנשים מסרבים לקבל על עצמם ללמוד עשר דקות ביום מפני שמתביישים – מה?! רק עשר דקות?! ברם טעות גדולה היא, כי אין הקבלה קבלה של עשר דקות, אלא קבלה היא לשנות הרגל, וקבלה לשנות

זה גלום ביסוד הראשון שדיברנו עליו – אתה צריך להיות מוכן לצאת מסדר הטבע, כי אלמלא כן, אינך נמצא כלל בסוגיא של שינוי הרגלים. אתה בסוגיא של התחזקות לשבוע. איננו מזלזלים בזה, התחזקות לשבוע, גם הוא משהו. אבל שים אותו במקומו הנכון. **בשביל שינוי הרגלים עליך להסכים להפסיד הרבה כדי שתוכל להגיע לאן שאתה רוצה להגיע.**

מתון מתון ארבע מאות זוזי שויה

ומכאן אנו באים אל השלב השני, כשהאדם יודע שהקבלה צריכה להיות באופן זה, הוא מבין שהקבלה צריכה להיות קבלה קטנה, כי אותם בני אדם שמקבלים קבלות גדולות, אין קבלתם אמיתית. מי שמתחיל מיד עם שעה אחת לימוד ביום, אינו יודע על מה הוא מדבר. מעולם לא עצרת לחשוב מה זה ללמוד שעה שלמה ולא חשבת שבועיים קדימה ואפילו לא חשבת על ערב שבת ושבת. לא חשבת על כלום, לא על כח הריכוז שלך ולא על חברותא. היודע אתה מה זה ללמוד שעה שלמה?! היצר הרע מפתה אותנו – מה הבעיה? שעה לימוד זה שעה לימוד. לא! מי שלא התרגל לזה, הוא עבודה קשה בשבילו. ויש לי חדשות בשבילך, חצי שעה אף הוא קשה מאוד, והסיבה שאינך חושב כך, היא משום שהיצר מבלבל ומרמה אותך וגורם לך חוסר בהירות, וזה מבלבל את כל הקבלות שלך –

⁵ ראה לדוגמא ספה"ק 'תולדות יעקב יוסף' ויגש עה"פ ואני אנהלה לאטי לרגל המלאכה וגו'. 'בית אהרן' לתנוכה על המדרש תהילים (כז): נר לרגלי דבריך. דבר אחר אם נאמר נר למה נאמר אור ואם נאמר אור למה נאמר נר, אמר דוד, כשאני מתחיל בדברי תורה מעט אני מתחיל בהם והם נובעים, וכשאני כנס לתוכו נפתחים לי שערים הרבה. ובמכתבי קדשו (מכתב השני לחג הפסח). ראה עוד 'אור ישראל' אגרות ד', ח', ט"ו.

מעצת היצר, כי היצר הרע רוצה שביו"כ יעזוב הכל, מפני שיודע שבחצי חשון יוכל לחזור להיות החברותא שלו.

איי, ביום כיפור צריך להכות על חטא על כל מיני החטאים והוא יש לו בכל אחת מהאותיות חטאים כבדים שעליו לתקן, איך יוכל לומר אתקן רק דבר אחד? התשובה היא, **שבוודאי צריך שתהיה לו תשוקה לתקן את הכל, אבל כדי להגיע לשם, הוא מוכרח לעשות דרך, כי אם לא יעשה דרך, לא יגיע לשום מקום. ובכן, הדרך היא שיבחר לו נושא אחד, עליו יחשוב בכל עת, עליו ימסור את נפשו.** ולגבי הנושאים אחרים, הגם שהם בלתי ראויים, ה' יעזור. אבל הראש שלו יהיה מונח בדבר אחד, שעליו ישים יגיעתו.

היצר הרע אינו מניח לאדם, הוא מגיע אליו ביו"כ ואומר כך: צריך לקום מוקדם להתפלל במנין שהרי זה אל"ף ביי"ת, וברכת המזון הלא היא דאורייתא, וברכות השחר הלא הן באות בתחילת היום, ולהיות מחושב בכל עניני הממון, ולקבוע עתים קודם היציאה לעבודה ולאחריה, שהרי כך כתוב בבוקר ובערב, ומה עם השלום בית? הרי אמרו שאם אין שלום בית הכל הולך לסטרא אחרא, וכן צריך לעבוד על תיקון כל המדות, שהרי בשביל זה באנו לעולם.

וזהי עצת היצר. ובכן, מה אתה רוצה, שלא אברך ברכת המזון? ! לא לא, בוודאי תברך, אבל המוח שלך יהיה שקוע בדבר אחד ועליו תחשוב בכל עת. הנה כשהאדם מכור למשל לחדשות, מוחו חושב בכל יום כמה מאות פעמים על החדשות. מה הפשט? כי מאחר שהתרגל לשמוע ולראות חדשות, גם כשאינו רוצה להתעניין בחדשות, הוא בורח אליהן שוב. בדומה לזה, כשהאדם

הרגל זקוקה לנס. החדר זאת לראשך! וכשתתפוס זאת, תבין שגם לקבלה של עשר דקות אתה צריך לחשב היטב בתחילה, איך ומתי ומה תצטרך לוותר בשבילה. העבר במוחך את כל הקשיים העתידים לעמוד בדרכך ואמור – עם כל זה. לאחר מכן, תוכל לדבר עם הקב"ה, אבל קודם לכן, עדיין לא עשית כלום.

יעשו עין גבוה חמישים אמה

הנה רבינו בעל "חובת הלבבות" כתב בשער חשבון הנפש (פרק ג, חשבון כ"א): **ירגיל עצמו בכל יכלתו עד שהיא תיעשה לו כהרגל, ואחר כך ישתדל לעלות בדרגות נוספות בעבודת ה' שהן למעלה מיכלתו. אסור לו לאדם להמשיך הלאה לפני שהשלב הראשון אינו נעשה לו כהרגל, ורק לאחר שהשלב הראשון נעשה לו כהרגל, מותר לו לעלות לשלב נוסף.**

הן כך אמרו כל הצדיקים, שכאשר קופצים כמה מדרגות בסולם בבת אחת – נופלים. וכן כתב הרמ"א בספרו "מחיר יין" על הפסוק (אסתר ה, יד) "יעשו עין גבוה חמישים אמה", וזה לשונו: **עצת היצר הרע כשלא יוכל לאדם לתפוסו ברע, מפתהו בתכלית הטוב, מדרגה עליונה שלא יוכל לעמוד בה ובוזה תהיה נפילתו.**

תפסת מרובה לא תפסת

והנה כשם שהדברים נכונים בענין עשה טוב, כגון לקבוע עתים לתורה, כך הם נכונים בענין סור מרע, וכגון אם יש לו לאדם הרגלים רעים, אע"פ שיש לו חבילות חבילות של עבירות, כל שהוא מקבל על עצמו לסדר את הכל בבת אחת, הרי זה

והגית בו יומם ולילה

הנה המפרשים הקשו: מצד אחד כתוב והגית בו יומם ולילה, משמע שצריך להגות בתורה בלי הפסק, ומצד שני למדנו שאפשר לצאת על ידי ק"ש שחרית וערבית. ואחת מהתשובות היא, שעל האדם לקבוע עתים בבוקר ובערב באופן שיתקיים בו והגית בו יומם ולילה, והיינו **שהכל יסתובב סביב שעות הלימוד שלו**. זה מה שנמצא במוחו בכל עת ואינו יכול להסיח דעתו ממנו. כל אחד כמה שקיבל על עצמו, ולמשל בעשה טוב, אין הוא יכול לעשות מאומה, מה יעשה, הלא קיבל על עצמו, שיתהפך העולם, דבר זה אני מוכרח לעשות. כשהקבלה היא באופן כזה, נברא על ידה מלאך בריא וחזק. צדיקים אמרו: מתי נברא מלאך השומר על האדם שלא יכניס שום דבר שאינו כשר לפיו, הלא אפילו יאכל רק מכשרות מהודרת, יתכן שיבוא לידי מכשול. התשובה היא, כשהאדם מקבל על עצמו שאם יקרה וייכנס לתוך פיו מאכל שאינו כשר, ייחנק על ידו ויסתלק מן העולם, ייברא מלאך שישמור עליו ואין הקב"ה מביא תקלה על ידו לאכול מאכלות אסורות⁶.

הנה דיבור זה הוא **סימן ודוגמא לכל הקבלות שהאדם מקבל על עצמו, שצריכות להיות עם מסירות נפש כדי שיבראו מלאך שישמור על האדם**. האדם התעורר בפרשת שמיני וקיבל על עצמו שישמור היטב על מה שמכניס בפיו. הוא לא לקח בחשבון מה יהיה כשילך לאיזו שמחה או כשלא יהיה בביתו ובטנו תקרקר מרעב, וכיון שלא לקח

רוצה לשנות איזה הרגל, עליו לקחת דבר קטן ולחשוב עליו עשרים וארבע שעות ביממה, עד שיתמכר אליו.

כי ממנו נקח לעבוד את ה'

החברותא של ר' שרגא, שהיה גם שותפו בעבודתו, סיפר לי על אחת מהקבלות שלו, שלאחר כמה שעות שלמד קודם לכתו לעבודתו וכבר היתה שעת צהריים, היה עוצר ולומד חצי שעה משניות. לפעמים היה ממתין לו איזו עסקא גדולה, אך לא היה אכפת לו, חצי שעה משניות ויהי מה. פעם אמר לו החברותא: אל תהיה כזה עקשן? נלמד יחד משניות לאחר מכן. ענה לו הרב ר' שרגא: אני מתחנך בפניך שלא תפתה אותי כי לא אוכל להתרכז בעבודתי לפני שאלמד חצי שעה משניות. עשה לי טובה והנח לי ללמוד את סדר המשניות כי רק כך אוכל להתרכז לאחר מכן בעבודתי.

מאין כל זה נובע? הרי זה אותו מהלך ממש שהיצר הרע משתמש בו לרעתנו, הוא מחדיר מחשבה במוחנו – אני כבר הולך ללמוד, רק אבדוק קודם את המצב בבנק ואעשה עוד שני טלפונים, וכך אוכל להתרכז אחר כך בלימודי. כך הוא פועל שוב ושוב ומרגיל אותנו בכל אותם דברים שאנו מכורים אליהם. **בשביל לעשות קבלה, עלינו לשנות את ההרגל שלנו, דהיינו להתחיל להתעסק בדבר החדש שקיבלנו על עצמנו ולדבר עליו ללא הרף, עד שיגיע למצב שלא יוכל לעשות שום דבר אחר עד שלא יעשה תחילה את מה שקיבל על עצמו**. נושא אחד. נושא שאתה יכול לעמוד בו.

⁶ ראה 'שיח שרפי קודש' חלק ב' ערך אכילה (אות א).

קבלה אמיתית, מוכן לשלם עליה בבושות, כי אין לו ברירה אחרת, שהרי כבר ניסה כמה וכמה פעמים לעשות לבד ולא עלה בידו. הוא רואה שהוא מחויב לקבל עזרה מבחוץ. כך כתב בצעטיל קטן (אות יג) וכך הטבע מעיד, שכאשר יש קבוצה של אנשים אשר האחד ימכיר בנכבי נפשו של חברו, הדבר פועל את פעולתו, וכך נהגו החסידים בכל הדורות.

משל מהנוסעים לארץ ישראל בל"ג

בעומר

נסיים במשל קטן מתוך מאות משלים כאלה: בשנה האחרונה היתה תקופה ארוכה שלא ניתן היה להכנס לארץ ישראל בגלל מחלת הקורונה. היו כאלה שרצו להגיע לל"ג בעומר בכל מחיר. אמרו לו לאדם: אתה יכול להגיע אבל מהכרטיסים המוזלים כבר לא נשארו, אם תרצה תשלם מחיר גבוה עבור כרטיס נסיעה. האדם עונה: לא אכפת לי, אני רוצה לבוא. אמרו לו: אבל הדירה שתשכור יעלה הון תועפות. אני רוצה לבוא – הוא עונה. שוב אומרים לו: זה שמסדר מתחת לשולחן אישור כניסה לארץ, גובה מחיר יקר מאוד. אף על פי כן – הוא עונה. יש לי כרטיס אשראי ואני בא, יהיה מה שיהיה. אחר כך בא אחד ואומר לו שכדי לעשות בדיקות בכניסתו וביציאתו, יצטרך לשלם עוד סכום. לא אכפת לי – הוא עונה. ישאלוהו: זה באמת לא אכפת לך? ! השתגעת? ! הלא בדברים אחרים אתה חוסך על כמה פרוטות וכאן אתה נותן לעצמך דרוור? ! התשובה היא, שכאשר הדבר נתפס במוחו שהוא מוכרח להגיע לשם יהיה מה שיהיה, לא יהיה מה שיעצור אותו, עוד אלף

כל אלה בחשבון, לא נברא לו מלאך חזק, ובכן מדוע ישאל למה לא שמרו עליו מן השמים שלא ייכשל, והרי קבלתו לא היתה על מנת זה.

אכן האדם יכול לעשות קבלה שבהיותו בביתו יתנהג כך וכך. לך לאט. אינך יכול להתחיל ביותר מזה, כי אם תתחיל ביותר, לא תהיה רציני בכוונתך. רק אם אתה מקבל קבלה קטנה, אתה בורא מלאך, והוא ילווה אותך ויעזור לך לעלות למדרגות נוספות עד שתוכל להשמר מכל וכל.

המורם מן האמור

סיכום הדברים: דע לך ששינוי הרגלים הוא למעלה מדרך הטבע, ולכן בבואו לעשותו זקוק הנך לנס מן השמים, ואם כן אתה צריך לברוא מלאך, ובריאת המלאך תהיה רק כאשר תבין מה הפירוש קבלה ותהיה מוכן לקבל אותה על עצמך בכל המצבים השונים שייקלעו לפניך, ומהאי טעמא הקבלה צריכה להיות קטנה ולא גדולה, כי אם תהיה גדולה, סימן הוא שלא לקחת בחשבון את כל המצבים ואינה קבלה אמיתית.

ועוד יש כמה פרטים שכרגע לא נספיק להאריך בהם, רק נאמר אותם בקצרה. האחד הוא שהרוצה לשנות הרגליו מוכרח ללמוד תורה, ואם לא ילמד תורה, לא יעלה הדבר בידו. וכבר הביא המשנה ברורה שבשביל התשובה מחויב האדם לקבוע עתים ללימוד התורה, ולא סתם תורה, אלא בענין זה שהוא לקוי בו. ועוד יש מה שכתב הרבי ר' אלימלך שידבר עם המורה לו דרך ה' ואפילו עם חבר טוב על מה שהוא לקוי בו ויתיעץ עמו איך לעשות קבלתו, ואכן מי שמוכן לעשות

דולר ועוד אלף דולר. אני חייב להיות שם. נקווה שזה בא ממקום טוב, כגון מפני שרוצה להיות אצל רשב"י ולפעול ישועה. ואמנם יש אחרים שאצלם הדבר פועל בעניינים אחרים.

ובאמת ישנם אנשים שיודעים לנצל את ההזדמנות ולגבות טבין ותקילין על כל שירות שהם עושים, כי הם יודעים שאותם בני אדם החליטו לנסוע ולא אכפת להם כמה ישלמו. כשהאדם רוצה להגיע ומקבל על כך החלטה נחושה, שום דבר לא אכפת לו, ומאחר שהוא יודע שהוא מוכרח שהקב"ה יעזור לו, הוא מוכן לוותר משלו ככל מה שיצטרך, אצטרך לקום בשלוש לפנות בוקר? – אקום; אצטרך לנחול בזיונות? – אני מקבל עלי; אצטרך ללמוד בעבור כך

עוד דף גמרא?! – אני מקבל עלי. דרך אגב: כך פועלים עם הגר שבא להתגייר, כי אחרת אינו ידוע לקבלה זו מה היא. אומרים לו שאין הדבר פשוט כי יש מצבים קשים שאינו לוקח אותם בחשבון. ורק כשהוא אומר אף על פי כן, אז מגיירים אותו, כי אז קבלתו נחשבת לקבלה אמיתית. ובכן, **על האדם לדעת שעל כל דבר קטן שהוא רוצה לקבל על עצמו, עליו להיות מוכן לשלם מחיר, ורק כך יזכה לסייעתא דשמיא, ואפילו באותם דברים שאינו יודע, הקב"ה יסייע לו בהם.** ולא תגיע לשם על ידי כוחך ועוצם ירך, אלא תגיע לשם כי המלאך שלך יהיה מלאך חזק, וזאת מפני שביטולך חזק...

לזכות שלמה בן רויזא, שרה טובא בת גיטל העניא
לישועה ברכה והצלחה בכל הענינים ברוחניות ובגשמיות

ולע"נ הרה"ח ר' מאיר יעקב ז"ל ב"ר ר' שמעון

יום ראשון פרשת פנחס – י"ז בתמוז ה'תשפ"א תכלית שבירת הלוחות ב"ז בתמוז

נשאו לבו לשבור הלוחות

ראו מה גרמתם

הנה במדרש מבואר שתכלית שבירת הלוחות היתה כדי להראות לבני ישראל "ראו מה גרמתם ר"ל, בושו בית ישראל שגרמתם בעוון שלכם שישתברו הלוחות היקרות מעשי אצבעותיו של הקב"ה".

יש שהתינוק משך את המפה מעל השולחן וגרם לכלי קריסטל יקרים שיפלו על הארץ ויישברו, אך התינוק אינו קולט במוחו שמעשיו גרמו לכך. צריכים לעורר אותו כדי שיבין מה עשה ולא יעשנו שוב. כשמשה רבינו ראה שבני ישראל הלכו לעבוד ע"ז והתנתקו מהקב"ה, חשש שלא יתפסו במוחם מה גרמו בכך. סבר משה שהדבר הטוב ביותר בשבילם הוא להראות להם שגרמו על ידי התנתקותם מהקב"ה למעשי אצבעותיו של הקב"ה שיישברו, כי על ידי כך יבואו לידי בושא, וכאשר יתביישו יועיל להם לכפרת עוון, כי העושה עבירה ומתבייש בה, מוחלין לו.

חרטה עמוקה על-ידי ראיית

התוצאות

כל אחד יכול להזכר בדברים כעין אלו שאירעו אצלו. הוא הוציא איזו מילה מהפה מבלי להעלות בדעתו שיש לה איזו משמעות

אחת מחמש הפורעניות שאירעו ב"ז בתמוז הוא שבירת הלוחות. משה רבינו עלה לקבל את התורה וכשירד לאחר ארבעים יום וראו מה עוללו בני ישראל, שבר את הלוחות. היתה זו בחירה מושכלת שבחר לנוכח המצב הקשה שבו מצא את בני ישראל אשר נפלו מאגרא רמא לבירא עמיקתא, שהרי היו במדרגה הגדולה ביותר וירדו לתהום ר"ל.

הנה בסוף ספר התורה נאמר "ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל", ופירש רש"י: "שנשאו לבו לשבור הלוחות לעיניהם, שנאמר ואשברם לעיניכם, והסכימה דעת הקב"ה לדעתו, שנאמר אשר שברת יישר כוחך ששברת".

וכתב הגאון רבי שלמה זלמן עהרנרייך זצ"ל אב"ד שמלויא בספרו "אבני המקום" לפרש פשוטם של דברים, שלא נעלה בדעתנו ח"ו ששבר את הלוחות מחמת כעס בלא התבוננות ח"ו. קא משמע לן ששברם בהתבוננות הלב ובכוונה מיוחדת לטובת ישראל. ובכן, כמה וכמה דרכים יש לבאר מה היתה כוונת משה רבינו בשבירת הלוחות, ונביא בע"ה אחת מהן כפי שהיא בספר הנ"ל.

מבין שעשה מעשה עבירה ושבידו לחזור בתשובה, הרי הוא מקבל מהם תועלת נפלאה מאוד, שהרי הוא זוכה על ידם לשוב בתשובה שלימה ולהתקרב לבוראו יותר מבתחילה.

זו היתה כוונתו של משה בשבירת הלוחות, הוא רצה להראות לבני ישראל שכאשר הם פונים מהשי"ת והולכים לעבוד ע"ז, הם מתנתקים ממנו, וממילא נשברות הלוחות שהם הקשר היחיד שבין ישראל להקב"ה, ומתוך כך יתביישו ויתעוררו לשוב בתשובה שלמה.

בוער באש עד לב השמים

כעין זה כתב בספה"ק "מאור עינים" (פרשת יתרו) על הפסוק "בוער באש עד לב השמים", ששני הלוחות שהוריד משה יועדו להכין לבם של בני ישראל לאביהם שבשמים. וכן דייק במילת לוח שהוא כינוי ללב, כמו כתבם על לוח לבך, והיינו שעל ידי הלוחות נעשה לבם מכוון לאביהם שבשמים. הקב"ה אמר לישראל: רצוני שתהיו קרובים אלי ושתינו כמה אתם קרובים אלי ושלא תעזבו אותי לעולם אלא תחיו בכל עת כשלבכם מחובר אלי, לכן הכנתי לכם לוחות.

ועוד הוא כותב שבלב יש שני חללים, החלל הימין הוא משכן ליצר הטוב והחלל השמאלי הוא משכן ליצר הרע, ולכן הוריד הקב"ה שתי לוחות כדי שיוכל האדם לעבוד את השי"ת בשתי יצריו, כמו שאמרו בכל לבבך בשתי יצריך. וזהו בוער באש עד לב השמים, דהיינו שלב האדם יתלהב לעבודתו יתברך, כי שמים הוא כינוי להשי"ת כמו ואתה תשמע השמים. על ידי הלוחות

מיוחדת, ולאחר זמן הוא שומע שמילה זו הורידה את הצעת השידוך מן הפרק. כאבו גדול, שהרי לא חלם מעודו שזה מה שייגרם על ידי דיבורו, וחרטתו גדולה – חבל שלא חשבתי כמה פעמים לפני שדיברתי כדי שדיבורי יהיה יותר מחושב.

כעין זה מצוי במי שמבייש את חבריו, הוא ניגש אליו בכעס ופוסק לו את פסוקו "רצוני שתדע שאינך שווה כקליפת השום וכו'", ומרגיש שבכך הוא משחרר את קיטורו ומפרק את המטענים מעל לבו, "שיתבייש, מגיע לו". לאחר מכן מתברר לו שהלה נפגע ממנו כל-כך עד שבמשך כמה שבועות כבר אינו פוקד את בית הכנסת מרוב בושה. החרטה מתעורר בלבו, לא התכוונתי שיהיו תוצאות כאלה. כמו כן יתכן דבר זה במלמד שאומר מילה שלא במקומה לתלמידו, ובסוף הוא מגלה שתלמידו הולך ונחלש בתלמודו מחמת כן, ועכשיו המלמד מתפתל מצערו "למה לא חשבתי לפני שאמרתי מה שאמרתי? למה לא חשבתי שהתוצאות יוכלו להיות קשות כל כך..."

כך הוא תמיד, כשהאדם רואה את התוצאות מול עיניו, חרטתו עמוקה כל-כך, פי כמה וכמה מכפי שהיתה אילו היו מסבירים לו בפה מה גרם במעשיו. מי שבדרך משל נוהג ברכבו ומשחק במכשיר שבידו תוך כדי הנסיעה, אם נגרם בגלל כן אסון ר"ל, חרטתו עמוקה כל-כך, מדוע? משום שראה את התוצאה בעיניו, וכשהתוצאה נראית בעיני האדם, חרטתו עמוקה ביותר.

ובכן, אם האדם לוקח את רגשי החרטה הללו ומנצל אותם נכון, והיינו שאינו מגיע על ידם לעצבות ודכאון, אלא

י"שר כוחך ששברת. ובזה יתבאר מה שכתוב במדרש "ענותותו של משה גרמה שנשתברו הלוחות", כי באמת לא היה משה צריך לשבר הלוחות למען יבושו, דבלאו הכי כיון שראו את משה רבינו ע"ה עומד כנגדם, לא היו יכולים להביט בפניו מפני הבושה, אך משה רבינו בענותותו לא החזיק את עצמו ראוי שיתביישו ממנו, על כן החליט לשבר את הלוחות כדי שיתביישו מזה.

עת לעשות לה' הפרו תורתך

אולם כל המפרשים נתקשו איך היה מותר לו לשבור הלוחות, והרי הזהירה תורה "לא תעשון כן לה' אלוהיכם" וכי מפני שרצה להביאם לידי בושה, הותר לו למחוק את השמות שהיו חרוטות על הלוחות? ! אכן בספר הנ"ל כתב: והנה לשבר לוחות קדושים אין לך עבירה גדולה ממנה, שמלבד שעובר על לא תעשון כן לה' אלוהיכם עוד יש בזה ענין גדול לשבר מעשי ידי אצבעותיו של הקב"ה. אמנם משה רבינו ע"ה ידע בנפשו כי באמת הוא מאבד את עולמו על ידי זה והוא יהיה נמחק מתחת השמים על גודל עונו בשבירת הלוחות, אבל אמר אני מוסר את נפשי עבור ישראל לבל יעוקם ח"ו שער אחד מישראל, ועשה זאת מגודל אהבת ישראל שבקרבן. וזהו שפירש רש"י "נשאו לבו", כלומר גודל אהבת ישראל שהיא בלב, נשאו שישבור הלוחות ויאבד חלק עוה"ב שלו.

ומפרש על פי זה גם הלשון "ולכל היד החזקה" כי האדם המושל על עצמו, שמוסר נפשו וגופו וחיינו ועוה"ב שלו עבור ישראל, הרי זה נקרא יד חזקה, שעושה נגד רצון גופו שהוא החביב והקרוב לאדם יותר מכל, ועם

לבותיהם של ישראל מחוברים תמיד להשי"ת, וכן היה באמת בעמדם למרגלות הר סיני, עד כדי כך שצריך היה להעירם מעלפונם כמו שנאמר "נפשי יצאה בדברו". ובכן, מוכן היה משה לרדת עם הלוחות אשר ייעודם לקשר את לבותיהם של ישראל עם אביהם שבשמים, אך כיון שראה שעבדו את העגל, הוסר מהם לבם, ומעתה זקוקים הם לתשובה, ולתשובה זקוקים הם ללב נשבר, לכן שבר משה את הלוחות, כי על ידי שנשברו הלוחות, נשברו הלבבות, וכפי שראינו מדברי המדרש, שכאשר ראו מה עוללו בחטאם, נתביישו ונשבר לבם בקרבם. זו היתה כוונתו של משה בשבירת הלוחות, כדי שיישבר לבם ויבואו לידי ענוה ועל ידי כן תועיל תשובתם, שהרי חטא האדם נובע מגאוות הלב "אני יכול לעשות לבד, אפעל אעשה, איני ירא", וכיון שרואה האדם את התוצאות הקשות ומקבל לב נשבר, יכול הוא לחזור ולהתקרב אל השי"ת.

ולכל המורא הגדול

ומבאר הגאון משמלויא שזהו הביאור במה שפירש רש"י על הפסוק "ולכל המורא הגדול" – שנשאו לבו לשבור הלוחות. כי שבירת הלוחות היא זו שגרמה להם להתבייש ולירא מפניו, כי הבושה והיראה אחת הן, כמו שדרשו חז"ל (יבמות עט, א) על הפסוק "ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו" (יתרו כ, יז) שהכוונה לבושה, כשהאדם זוכר שיש מנהיג לבירה, הוא מתמלא בושה.

משה רבינו הצליח להביא את בני ישראל לידי בושה, ועל זה אמר לו הקב"ה:

בתוך ביתו, ויש לו למלך עבד זקן ביניהם שהוא מלמד את בניו דרכים נאים ומעשים טובים. ובכל יום ויום כשנכנסים בניו ועבדיו לפניו, מניח המלך את כולם ואוהב את העבד הזקן שיש לו בתוך ביתו. ואמרו לו עבדיו: למה אהבת את העבד הזקן יותר מן הכל? ואמר להם המלך: אלמלא עבד זקן זה שהוא מלמד את בניי דרכים נאים ונעימים ומעשים טובים, מה יהיה עליהם? כך דברי תורה, הואיל ומכריעים את ישראל לכף זכות ומחנכים אותם במצוות ומביאים אותם לחיי עולם הבא, לפיכך חביבים דברי תורה על הקב"ה יותר מכל באי עולם ומכל מעשי ידיו שבא.

ועוד שם: ואמר לי: רבי, שני דברים יש בעולם ואני אוהבם אהבה גמורה ואלו הם, תורה וישראל. אבל איני יודע איזה מהם קודם. אמרתי לו: דרכם של בני אדם אומרים התורה קדמה, שנאמר: ה' קנני ראשית דרכו וגו' (משלי ח-כב), אבל אני אומר ישראל קדמו, שנאמר: קודש ישראל לה' ראשית תבואתה (ירמיהו ב-ג). משל למלך בשר ודם שהיה לו אשה ובנים בתוך הבית וכתב את האיגרת אל המקום שאשתו ובניו שם, אלמלא אשתי ובניי שלי שעושים לי נחת רוח בתוך הבית החרבתי את המקום, כך אלמלא ישראל לא נברא העולם ונחרב העולם, לכך נאמר: קודש ישראל לה' ראשית תבואתה ונאמר: ה' קנני ראשית דרכו.

חשובונו של משה רבינו

כמה נפלאים ומאירים הם דיבורים אלו! משה רבינו הסתפק בדבר, הנה בני ישראל התרחקו מהקב"ה, והתורה יש

כל זה אינו מביט על רצון עצמו ומוסר ומשליך את נפשו מנגד עבור טובת ישראל.

עבירה לשמה

והאמת שפירוש זה מוכרח מתוכו, שהרי אנו מתייחסים לשבירת הלוחות כאל אסון נורא ואנו אף מתענים עליה, וכבר אמרו חז"ל (ערובין נד, א) שאלמלא נשתברו הלוחות הראשונות, לא היינו שוכחים את התורה. אך עם כל זה עשה משה חשבון ובא למסקנא שהגם שהיא עבירה, כך עדיף, כי על ידי כן יתקשרו בני ישראל לאביהם שבשמים ואין דבר יותר נחוץ מזה. ואכן הדבר הצליח, בני ישראל נתעוררו לתשובה וקמו לתחיה.

וכעין זה כתבו הצדיקים ששבירת הלוחות היתה בבחינת עבירה לשמה, כי הצדיקים (צדיקים דייקא ולא אנשים פשוטים) יש בכוחם לבחון מתי יכולים לעבור עבירה לשמה כדאיאתא בספרים הקדושים, ואם אמנם היה בזה צער וכאב, סוף כל סוף היה הדבר כדאי מפני שחזר ובנה את הקשר בין ישראל לאביהם שבשמים.

אהבת ישראל גדולה מאהבת התורה

וזה מזכיר לנו את לשון הספר תנא דבי אליהו רבה (פי"ד): פעם אחת הייתי (אליהו הנביא) עובר ממקום למקום, מצאני אדם אחד ואמר לי: רבי מפני מה חביבין דברי תורה על הקב"ה יותר מכל באי עולם. אמרתי לו: בני, מפני שדברי תורה מכריעים את ישראל לכף זכות ומחנכים אותן למצוות ומביאים אותם לחיי העולם הבא. משל למלך בשר ודם שיש לו בנים ועבדים הרבה

ראשון נראה הדבר כביכול יום זה מועד לפורענות. אולם כשמתבוננים בדבר, מגלים שכל הפורעניות שבאו לאחר מכן, תולדות היו לפורענות הראשונה. והרי זה דומה לניסים שנעשו בליל פסח, כגון הצלחתו של אברהם במלחמת סדום והצלת לוט וכו', כי ברגע שיש זמן של התעוררות, אותו זמן מעורר ניסים הרבה בו ביום. ועל זה מיוסדים דבריו של ה"קדושת לוי" בענין ימי החנוכה, שכיון שיש בהם רושם הנס הראשון, קל יותר שייעשו בהם ניסים גם היום.

וכן איתא מהבעש"ט הק' שהנס נקרא נס רק בפעם הראשונה כשצריך לשנות מסדר הטבע, אבל לאחר שנעשה הנס בזה העולם, שוב הוא נעשה חלק מהטבע ויותר קל לעוררו. יש להביא לזה ראיה ממלכותא דארעא שהיא כעין מלכותא דרקיעא, שאנו רואים שקשה מאוד לשנות חוק מיוסד בממשלה ולקבוע בו יוצאים מן הכלל, וכיון שנשתנה החוק פעם אחת, כבר יותר קל לשנותו פעם אחרת. ולמשל, אם היינו באים ומבקשים שהממשלה תיתן קצבה מיוחדת למי שמשיא את בנו, היו דברינו מתקבל בלגלוג ונידחים על הסף. אבל אם היה הדבר נקבע באחת מהמדינות, כגון באמריקה או באנגליה, היתה הבקשה נשמעת הגיונית גם כאן.

כך הביא בספה"ק "אוהב ישראל" (בחוקתי) בשם הבעש"ט הק', שיש סדר שהקב"ה קבע בטבע, וברגע שהצדיק על ידי גייעתו ממשיך מהלך אחר של שפע שלא כפי סדר הטבע, נשאר מהלך זה בעולם וכשהוא משמש שוב, כבר אינו בגדר נס, אלא בגדר טבע. לא בנקל היה לקרוע את הים, זקוקים היו לשם כך למסירות נפש

ככוחה לחזור ולקרבם, והקב"ה אוהב את התורה שהיא מעשה אצבעותיו, אבל מה עושים במצב כזה. עשה משה חשבון ואמר: היות שהקב"ה אוהב את ישראל יותר משאוהב את התורה, שהרי כל תכלית התורה היא לחבר את בני ישראל להקב"ה, ואם כן עדיף שאשבור את הלוחות, כי אז יישברו לבותיהם של ישראל וממילא יתקרבו אל הקב"ה ויבואו אל תכליתם.

הן כך מצאנו שרוב מצוות נידחות בשביל הצלת ישראל, כי על ידי כן יוכל היהודי להשאר בין החיים ולהתקרב אל הקב"ה, וכמו שאמרו "מוטב תתחלל עליו שבת אחת ולא יתחללו עליו שבתות הרבה". התורה ניתנה לקרב את בני ישראל לאביהם שבשמים, ולכן אם על ידי מעשה עבירה, כגון על ידי שבירת הלוחות, יתקרבו לאביהם שבשמים, הלא תקיים התכלית בזה.

הוי אומר: אין פירושו של חשבון שעדיף שתהיה התורה שבורה ולא היהודי, אלא כך פירושו: אילו ניתן ליהודי להיות שבור, הרי לא יהיה לא יהודי ולא תורה, כי מה תועלת יש לתורה בלי היהודי והרי היא מונחת בקרן זוית ואין מי שיטלנה. מה שאין כן כשהצדיק שובר את התורה, כי אז לבותיהם של בני ישראל נשברים והם חוזרים ומתקרבים להקב"ה וממילא יש גם יהודי וגם תורה. ועל החלטתו זו של משה רבינו אמר הקב"ה "ישר כוחך ששברת" – קיימת בזה עת לעשות לה' הפרו תורתך.

בימים ההם בזמן הזה

הנה ביום שבעה עשר בתמוז אירעו חמשה פורעניות בתקופות שונות, ובמושכל

לא נמשך מהלך זה לעולם, וכיון שכן, היה העולם צריך להפוך לתוהו ובוהו בשעה שבני ישראל חוטאים.

עשה הקב"ה נס וגרם לבני ישראל לעבוד את העגל, שהרי אין שום דבר שיכול להסביר איך הגיעו אותו דור דעה לעבירה זו, וכן אמרו חז"ל להדיא במסכת ע"ז (ג, ב) שלא היו ראויים לחטא זה, אלא נגרם להם הדבר כדי להורות תשובה לרבים. ואולם הנסיון הגדול ביותר שבחטא העגל, היה כאשר משה ירד מן ההר עם הלוחות בידו ומצא את בני ישראל במצבם, אז עמד במבחן לראות מה יעשה. הקב"ה אמר לו: הלא היית עמדי ארבעים יום וארבעים לילה ולמדת מדרכי, הבה ונראה איך תנהג עכשיו. והנה שני מהלכים היו לפניו, המהלך הראשון שהאומה הישראלית תתבטל ר"ל, מה אפשר לעשות? הרי כך כתוב בתורה שהעובד ע"ז חייב מיתה. אך משה רבינו בחר במהלך השני, וכדאיאת **במדרש** (כי תשא מג, א): משל למה הדבר דומה למלך ששלח עם הסרסור לקדש אשה. הלכה וקלקלה עם אחר. הסרסור שהיה נקי, מה עשה? נטל את כתובתה מה שנתן לו המלך לקדשה וקרעה. אמר, מוטב שתידון כפנויה ולא כאשת איש. כך עשה משה, כיון שעשו ישראל אותו מעשה נטל את הלוחות ושיברן.

יישר כוחך ששברת

משה רבינו עקר את הקידושין למפרע וזה עורר בלבם הרהור תשובה, כי אמרו: הרי הקב"ה בחר בנו לחתן אותנו עם תורתו, כלשון חז"ל "אל תקרי מורשה אלא מאורסה", מדוע עשינו שטות כזאת ועכשיו נתפרקה החבילה? ואז גילה להם משה

עצומה של נחשון בן עמינדב ולאמנותם של בני ישראל כמו שנאמר ויאמינו בה' ובמשה עבדו, אך כיון שזכו ונעשה הנס, מעתה אינו קשה כל-כך לעשותו, ולכן בני אדם מוצאים זיווגים ומוצאים את פרנסתם אשר הם קשים כקריעת ים סוף.

נס שבירת הלוחות

וכפי שיסוד זה קיים גבי ימים טובים בפרט וגבי הצדיקים בכלל, כן הוא קיים גבי שבעה עשר בתמוז, והרי כבר כתב האריז"ל שעתיד יום הזה להיות יו"ט וכמו שהוא נקרא בפרשת כי תשא "חג לה' מחר", והיינו כי ביום זה נתגלה מהלך נפלא, כי הנה כשבני ישראל אינם מתנהגים כשורה, הדין היה נותן שיחרב העולם, אך הנסיון ניתן למשה רבינו כדי שינצל אך ההזדמנות וימשיך מהלך חדש לעולם, כי תמיד צריך לבוא השינוי מצד דרי העולם הזה, כמו שאנו רואים בענין הניסים שהם נעשים על ידי תשובתם של בני ישראל בזה העולם.

והנה בעת קבלת התורה נשתנתה מציאות העולם, כי מאז נקבע שהעולם מתנהג רק על-פי תורה, אם בני ישראל מקיימים את התורה – הוא מתקיים, ואם לאו – אינו מתקיים, אם בחקותי תלכו ונתתי גשמים בעתם, ואם לאו – אין גשם. אכן בגלל זה נוצר קושי גדול, שהרי הקב"ה נתן יצר הרע לאדם ונסיונותיו רבים, ומה יהיה כאשר בני ישראל יחטאו? איך העולם יתקיים אז? התשובה היא שאז יצטרך העולם להגיע לנס בשביל להתקיים, ואמנם אף זה הנס יש לו מהלך, והוא שבני ישראל חוזרים בתשובה והקב"ה מחכה להם שיחזרו בתשובה, אך בעת מתן תורה עדיין

כשמספידים את האדם, מציגים את הנקודה המרכזית שלו. אמר הקב"ה זו היתה הנקודה המרכזית שלו, הוא הביא תורה ויהדות לעולם, ואיך עשה זאת? על ידי שהראה להם מה נגרם על ידי החטא ומה עליהם לעשות לאחר שחטאו, והיינו שיתבוננו באמת כיצד גרמו בחטאם שהתורה תשבר, ועל ידי כך יקבלו לב נשבר ויחזרו בתשובה שלמה.

בגלל שחטאנו, לא יכלנו לקיים את התורה, בגלל שחטאנו לא היה לנו לא ל"ג בעומר ולא חג השבועות. ראו נא מה שאירע. כשחוטאים - הלוחות נשברים. ראו מה התוצאות קשות. על ידי ההתבוננות בזה מקבלים לב נשבר וממילא נבנה גם היהודי גם התורה.

חג לה' מחר

ואמנם לעתיד לבוא יהפוך יום שבעה עשר בתמוז ליום חג, כי אז תתקיים תכליתה של שבירת הלוחות עד הסוף. עד אז עדיין לא תתקיים עד הסוף. היא אמנם מועילה לקרב את בני ישראל לאביהם שבשמים, אבל עדיין מחכים לצעד האחרון, וכשיבנה בית המקדש, אזי יתברר שהיה זה המהלך הנכון, כי זה הביא עוד תשובה, נפלו וקמו ושוב חזרו בתשובה, שוב ושוב, עד שחזרו בתשובה לגמרי, ובית המקדש נבנה על תלו והלוחות מיתקנות. נו, וכי לא היה כדאי להחזיק את כלל ישראל?! אנו אין לנו סבלנות, אבל להקב"ה יש, כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול. הוא ממתין וממתין, אבל כשזה יקרה, כל הנשמות יחזרו ובית המקדש ייבנה, אז יראו כולם שכל זה היה כדאי וחג הוא לה'. אמנם בדרך כאב הרבה, כי תמיד עדיף שאין עבירות, אבל כיון שיש

שכיון שעשו תשובה נשארנו נשואים לתורה הקדושה, וכפי שפירשו הצדיקים הפסוק "ואשברם אותם לעיניהם", שהשבירה היתה רק לעיניהם, אך לא נעשתה כפנויה באמת, כי כל כוונתו של משה רבינו היתה רק שבינו מה עוללו בחטאם ויקבלו לב נשבר וישוּבו בתשובה.

וכיון שמשה רבינו קיבל החלטה זו ועשה מעשה, המשיך מהלך זה לעולם, ועל כן אמר לו הקב"ה יישר כוחך ששיברת, כי מעתה יהיה קיום לעולם, וגם אם יחטאו בני ישראל, יוכלו לתקן על ידי שבירת הלב ולא יחזור העולם לתהו. ומהלך זה חזר על עצמו כמה וכמה פעמים ביום זה, כי מעתה שפך חמתו על עצים ואבנים ועם ישראל נשאר חי וקיים.

בוטל התמיד – הרי התמיד מיועד היה לכפר על עוונותיהם של ישראל, וכיון שבני ישראל לא נהגו כשורה, מהלך אחד היה לכלות את ישראל ר"ל, אך מהלך אחר היה – לבטל את התמיד ולשבור על ידי כן חלק מהתורה, שהרי בתורה נכתב להביא קרבן תמיד לכפר על העוונות ובפועל אין בני ישראל יכולים לקיימו. וכיון שיראו בני ישראל שאין להם קרבנות לכפר על עוונותיהם, יישברו לבם, וכיון שיישברו לבם, יחזרו בתשובה ויחזור חלק זה בתורה להתקיים.

וכן היה כאשר נחרב הבית ונתבטלה כל עבודת הקרבנות. מהלך הוא של שבירת הלוחות. במקום לכלות את בני ישראל, שוברים את התורה ועל ידי כך חוזרים בני ישראל ומתקרבים לאביהם שבשמים. משה רבינו הוא זה שהביא מהלך זה לעולם. אומר לו הקב"ה: יישר כוחך ששברת.

עבירות, מהלך זה הוא הפתרון הטוב ביותר. ואכן כך צריך האדם להתנהג הן עם עצמו והן עם אחרים. כשאתה רואה אחד אינו מתנהג כשורה, התהלך בדרכו של הקב"ה. המתן לו שיחזור וייבנה. אל תשבור את היהודי! המתן שיוכל לחזור להקב"ה, וכל כמה שמתעוררים בזה, מקרבים את ביאת המשיח ובנין בית המקדש.

יום שלישי פרשת פנחס – י"ט תמוז ה'תשפ"א

ההכרה שפירוד לבבות אינה ברירה

זהו היסוד המבואר בכל הספרים, יש אמנם פגמים גדולים בקרב בני ישראל שהם טעונים תשובה כדי להסירם, אבל כשהמשיח יבוא, יחזרו בתשובה וכל הפגמים יסורו. הענין הוא שאינו יכול לבוא כל עוד יש פירוד לבבות ביניהם. יאהבו זה את זה ואז יבוא המשיח.

אין אליהו בא אלא להרבות שלום בעולם

והאמת שכך הוא במשנה (עדויות פ"ח מ"ז) "אין אליהו בא אלא להרבות שלום בעולם". אליהו הוא זה שמקדים לבוא לפני המשיח, כי רק לאחר שמרבים שלום בעולם, יכול המשיח לבוא, וכשיבוא – יתוקן הכל ויסורו כל הפגמים.

כן איתא במדרש (אגדת בראשית פס"ג אות ב): בעולם הזה מפני שאין מתחברין זה עם זה מקנאין זה בזה (כי אילו היו אוהבים זה את זה, לא היו מקנאין זה בזה, אלא אדרבא, היו שמחין שיש לפלוני ושהוא מצליח, וכמו שאמרו חז"ל אין אדם מתקנא בכנו ובתלמידו. ראו נא כמה תלמידים עלו על רבותיהם בגדלותם ורבותיהם שמחים עמהם, וכן בנים שיצא שמם לתהילה ואבותיהם שמחים עמהם⁷). וכל זמן שהם

אם המשיח יגיע ממילא יחזור בתשובה

מספרים מעשה שהיה בתרע"ד בתחילת מלחמת העולם הראשונה, כאשר הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זיע"א ברח לראצפערט שבהונגריה ונודמן שם קיבוץ גדול של יראי שמים ובראשם הרה"ק רבי משה דוד טייטלבוים זצ"ל אב"ד לאפאש ונכדו של הייטב לב. דרש אב"ד לאפאש בפני הקיבוץ, ובתוך הדברים אמר כך: בני ישראל שרויים בצער וצריכים לחזור בתשובה. אז פנה אל הרה"ק מבעלזא ואמר: בעלזער רב! אם אתם תעוררו את הקהל בתשובה, זה בוודאי ישפיע עליהם לחזור בתשובה שלמה ויזכו לישועה גמורה. וכך המשיך לעורר את הקהל במשך שעה שלמה. כשסיים, פנה אליו הרה"ק מבעלזא ואמר: לאפאשער רב! כבר סיימתם עם הטענות שלכם? אם המשיח יגיע ממילא יחזרו בני ישראל בתשובה. העיקר הוא שבני ישראל יאהבו האחד את השני. וצריך לאהוב אפילו לאיש היותר גרוע שבישראל כנפשו, ולאחד הלבבות, ולרחק כל דבר הגורם פירוד לבבות, ובוזה תלויה ישועתן של ישראל בעת צרה.

⁷ הגה"צ רבי משה זילברברג שליט"א אמר: בילדותי היו קוראים לי "נכדו של הפיטסבורגער רב", לאחר מכן כשנשאתי את בתו של הגה"צ רבי גדליה שארר זצ"ל, התחילו לקרואני "חתנו של ר' גדליה שארר", ולאחר

במוח. שואלים את האדם: אתה רוצה לומר את ההשקפה שלך או אתה רוצה לשמוע את השקפת התורה, ובכך, השקפת התורה היא שאין בית המקדש יכול להתקיים כשיש פירוד לבבות.

האדם אומר: אני מתפלל לבד, מה אכפת ליה להקב"ה עם יש עוד תשעה אנשים חוץ ממני אם לאו? העיקר שאני מדבר אליו. אף אנו אומרים לו: אתה רוצה לומר את ההשקפה שלך או אתה רוצה לשמוע את השקפת התורה. השקפת התורה היא שהשראת השכינה יש דווקא כשיש מנין אנשים. האדם הלומד תורה, מתבטל אל התורה ואומר: כך כתוב בתורה הקדושה ואני נכנע אליה.

כעין זה: אחד בא לבקש צדקה. מתקומם האדם וזועק: למה אני צריך ליתן לו? אין מגיע לו... נו, זה מה שאתה אומר. פתח נא את החומש ותמצא שם כתוב "אל ירע לבבך בתתך לו". הלומד תורה משנה את תפיסתו ואת הסתכלותו על העולם, מה גדול ומה קטן, מה חשוב ומה אינו חשוב, מה עיקר ומה טפל.

ההשקפה על פי התורה על גלות וגאולה היא, שהכל תלוי באהבת ישראל, כשהאהבה שרויה בין בני ישראל השכינה שרויה ביניהם והבית עומד על תלו, ואם לאו – אין השכינה שרויה ביניהם והבית חרב. זה מה שהחריב את הבית וזה מה שיביא את הגאולה. אתה יכול לדבר על תשובה ועל תיקון כל מיני דברים הטעונים תיקון, אם לא יהיה אהבת ישראל, לא יועיל כלום.

כן, הם נתונים בירידה. ולעתיד לבוא מתחברים זה עם זה, ומתעלין. אמר הקב"ה: אתם מתחברים, אף אני עמכם מתעלה. היינו כאמור, אין אנו יודעים איך להחזיר את כולם בתשובה, אך המלאכה מוטלת עלינו להתחבר זה עם זה, וכיון שנתחבר זה עם זה, ממילא כבר יבוא השלב השני ויתוקן כל הטעון תיקון.

היתכן שהכל תלוי באהבה ישראל?!?

אכן הדבר באמת טעון ביאור, כי לכאורה יש בעיות הרבה יותר קשות ביהדות הטעונים תיקון, ואיך אפשר לומר שיאהבו זה את זה והכל יבוא על מקומו בשלום, והרי כפי שראינו יסוד מוסד הוא, והשאלה היא איך הדבר יתכן.

והאמת שכך יש לשאול גם מהצד השני, שהרי חז"ל הודיעו לנו שבית המקדש השני נחרב בגלל שנאת חינם, ואף כאן יש לשאול, הרי לכאורה יש בעיות הרבה יותר קשות משנאת חינם ולמה ייחרב הבית דווקא בגלל שנאת חינם. הנה אף מזה אנו רואים שכל עוד האהבה שרויה בין בני ישראל, אפילו יהיו אצלם עבירות קשות, לא יחרב הבית, וברגע שיש ביניהם פירוד, מיד ייחרב הבית, והשאלה היא למה.

תורה היא וללמוד אני צריך

ובכן, מבינים אנו מכל זה שעלינו לשנות את השקפתינו, אך לא נוכל לשנות את התפיסה לפני שנבין פשרו של דבר, וזה נקרא לימוד התורה, כי אחד מהחלקים שיש בלימוד התורה, הוא לשנות את ההשקפה

שלא היו ביניהם דלטורין

וכן הוא במדרש (רבה שופטים אות י, ובשוח"ט מזמור ז): אמר רבי שמואל בר נחמן, דורו של אחאב עובדי עבודת כוכבים היו, והיו יוצאין למלחמה ונוצחין, ולמה כן, שלא היה ביניהן דלטורין (מלשינים, מספרי לשון הרע), לפיכך היו יוצאין במלחמה ונוצחין. תדע לך, כשביקשה איזבל להרוג כל נביאי ה', מה עשה עובדיה, הטמינם, ולא היה אדם שאמר לאחאב כך וכך עשה עובדיה. אבל דורו של שאול, כולן היו דלטורין, תדע לך, כשהיה שאול רודף אחר דוד, היו הכל אומרים עליו לשון הרע לשאול, שנאמר בבוא דואג האדומי בבוא הזיפים ויאמרו לשאול, לפיכך היו נופלים במלחמה.

הדבר נפלא, הלא עבודה זרה היה כאן, ואעפ"כ היו יוצאים למלחמה ונוצחים, ומתי מסתלקת השכינה לגמרי? כשיש לשון הרע אשר היא תוצאה של פירוד לבבות. כשאין פירוד לבבות אפשר להצליח, איי מה יהיה עם עבודה זרה, עבודה זרה! הידוע לך מה זה עבודה זרה? אכן, החפץ אתה לדעת את השקפת הקב"ה? החפץ אתה לדעת מהו המשקל שלו? ובכן, השקפתו היא שכל עוד אין פירוד לבבות, זה יכול להמשיך.

טעות קטנה גורמת לקטסטרופה

אולם עדיין אנו צריכים להבין פשרו של דבר, כי בלעדי זה, יהיה קשה לנו לקלוט זאת במוחנו. שהרי יש לנו תורה שלמה עם כללים ובה מבואר שע"ז גילוי עריות ושפיכות דמים הם העבירות החמורות ביותר אשר נאמר עליהם ייהרג ואל יעבור, ואיך נוכל לבוא ולומר שהכל תלוי באהבת

ישראל ולא בתיקון אותן עבירות חמורות? ובכן נציג כאן אחת מהדרכים לכאר את הענין, ונפתח במשל אשר לדאבוננו הוא גם מהוה נמשל בתקופה הזאת. הבה ניכנס לכמה רגעים בעולם הזה אשר בו כמה וכמה כללים, כדוגמת כח המשיכה, שכולם נקבעו על ידי הבורא יתברך. ועל של עתה באנו, הנה בנין גבוה במדינת פלורידה התמוטט ר"ל על יושביו ועשרות רבות של בני אדם מצאו שם את מותם מתחת להריסות. הלא הדבר פשוט שהקב"ה דיבר אתנו, וכפי שנבאר בהמשך, אבל סוף כל סוף לכל דבר המתרחש יש גם לבוש חיצוני, ובכן, איך יתכן שבגלל טעות של מהנדס אחד, תצא קטסטרופה כזאת.

ובדומה לזה, איך יתכן שבגלל שהטייס המטיס את המטוס שכח ללחוץ על כפתור אחד, או שבגלל שהבודק שכח לבדוק לפני הטיסה דבר קטן אחד אם הוא פועל כתיקונו, המטוס נופל ומתרסק על כל נוסעיו, ולכאורה אינו מן המדה.

נבאר יותר את השאלה: הא תינה כשאחד יוצא עם סכין או עם רובה קשת ורוצח אנשים אחד אחרי השני, כי אז הדבר מתקבל על הדעת שתהיינה תוצאות חמורות כאלה, אבל כשהאדם שגג וטעה, היתכן שתהיינה התוצאות קשות כל-כך?! הרי הדבר זקוק למהלך גם על-פי טבע! ושוב, בוודאי אנו מאמינים שהקב"ה סיבב זאת וגזירה היתה מלפניו, אבל תחילה לכל יש להבין באיזה מהלך ברא הקב"ה את עולמו.

לעולם הזה יש חוקים

אכן אחת מהתשובות לדבר היא שלעולם הזה יש חוקים, ואם האדם הולך

לרוחניות, והביא לזה דוגמא מהאבן השואבת והסביר שהקב"ה המציא זאת לבני האדם כדי שיוכלו להבין איך פועלות הניצוצות הרוחניים, כי הקדושה נמשכת אל הקדושה, ולכן כאשר הצדיק בא לאיזה מקום, כל הניצוצות הקדושים שנמצאים באותו מקום, נמשכים אצלו, כפי שהברזל נמשך אל הרבץ השואבת.

העולם הגשמי הוא השתלשלות של העולם הרוחני, ולכן אפשר להבין דברים הרבה ברוחניות דרך ההתבוננות בעולם הגשמי. הקב"ה ידע שאם היה האדם צריך לדבר רק על הרוחני, לא היה יכול להבין מאומה, לכן נתן לו אותם מושגים בעולם הגשמי כדי שיוכל למששם בידיו ולתפסם בשכלו ולהקיש מהם על הרוחניות. משל אמיתי הוא ולא המצאה של איזה דרשן.

יש דברים שאינם ברירה

ובכן, מה אנו לומדים מהמשל הנ"ל? אנו לומדים ממנו שיש דברים ברוחניות שאינם ברירה, ולכן צריך להעמיד גדרים וגדרים לגדרים, כי אין לנו ברירה, אי אפשר להגיע לשם, כי ברגע שנגיע לשם, יהיה חורבן ולא נוכל לומר – לא חשבנו, לא התכוונו, בפעם האחרת נשתדל יותר.

איי, באמת לא התכוונתי. האדם בנה מטוס ושכח להתקין איזה חלק, בנה בנין ושכח להכניס איזה חומר בעת הבנין המחזק את יסודותיו. "הייתי עסוק באותו יום עד למעלה ראש, חיתנתי אז את בתי, שכחתי. כעת נפל הבנין, מה אפשר לעשות, נתחזק ונשתדל בפעם הבאה שזה לא יקרה". לא, אין זה הולך ככה. לפי סדר העולם אדם כזה יושב בבית האסורים. וכל כך למה? כי אם

כנגד החוקים, עליו לדעת שיתכן שיהיה חורבן. לא יעזור לו לבוא ולבקש מחילה לאחר מכן, כבר יהיה מאוחר מדי. כשמבינים שכך העולם הזה מתנהג, לומדים להתנהג בהתאם לכך ולא להתחכם, ואם האדם מתחכם והולך כנגד המהלך, הוא בא לאחר מכן לידי חרטה.

ולדוגמא במשל המטוס האמור לעיל, דווקא מפני שהתוצאות יכולות להיות נוראות ביותר כאשר שוכחים לחוץ על הכפתור במטוס, דווקא מפני כך האסונות במטוס פחותים בהרבה מהאסונות הנעשות על ידי מכוניות, כי בני העולם הבינו שאם הם רוצים להגיע ממדינה למדינה במהירות, עליהם להבין שזה בא ביחד עם הסכנה שאם יעשו טעות אחת קטנה ייהרגו כמה מאות בני אדם ולא יוכלו להחזיר את הגלגל אחורה. הם הבינו זאת לכתחילה ולכן עשו שני מנועים למטוס, כדי שאם אחד יתקלקל יעבוד השני במקומו, וקבעו חוקים ומשפטים וגדרים וגדרים לגדרים, כי ידעו שאין להם ברירה אחרת, כי אינם יכולים להרשות לעצמם שיקרה אסון כזה, לא פעם במאה שנה ואף לא פעם באלף שנה.

ועם כל זה, היות שבני אדם הם בני אדם ואינם מלאכים, יקרה מקרה שיפול מטוס ארצה, אך מיד יעמידו ועדת חקירה ויאסרו על כל המטוסים ממשפחה זו לנסוע עד אשר תבוא התשובה למה אירע מה שאירע.

הגשמי מלמד על הרוחני

ומכאן אנו באים אל האוה"ח הק'.
האוה"ח הק' כתב בפרשת בא שהקב"ה העמיד את כל חוקי הטבע כדי שנלמד מזה

לעבוד אחרת.

יש דברים ברוחניות שכולם יודעים שאין משחקים בהם

כל זה משל לעניינים רוחניים. הנה בכל משפחה כשרה הדבר טבוע בדם שאין משחקים עם השבת, יהיה מה שיהיה, אין ברירה כזאת. ומאידך, בתחומים אחרים, הם מרשים לעצמם לעשות משחקים. כך שמעתי מהרה"ח רבי ישראל גאלדהאבער שליט"א, כפי ששמע מהחסיד רבי נחום מנדל ציילינגאלד ז"ל, שבמקום מגוריו של הרה"ק רבי ישראל מסטאלין זי"ע היה איזה גוי שהיה ממונה על החוקים ואם היה אחד מבריה סחורה כדי להתחמק מן המכס, היה זה מתפקידו שלו לטפל בו. מעת לעת היה גוי זה מגיע להתייעץ עם הרה"ק מסטאלין והיתה ביניהם ידידות. היה לו לגוי זה משמש יהודי שסטה ר"ל מן הדרך והיה עוזר לו בכל מה שצריך.

פעם הגיעו שניהם אל הרה"ק כדי להתייעץ עמו ותוך כדי שיחתם ביקש הגוי להראות להרה"ק את גדלותם של היהודים האדוקים ביהדותם, אמר לרבי: יש לנו שני יהודים שנתפסו כי הבריחו סחורה ונאמר להם שאם יישבעו שאין הדבר נכון ומעולם לא הבריחו סחורה, ייפטרו מן העונש. עמדו ונשבעו. נאמר להם שהם צריכים לחתום על שבועתם. אמרו היהודים שאינם יכולים לחתום כי שבת היום. הא לך יהודים שמוכנים להיחשב בבית האסורים ובלבד שלא לחתום את שמם ביום השבת.

כשיצא הגוי, ניגש משמשו היהודי אל הרבי ולחש לו באזנו: הלא מפורסמים הם יהודים אלו למבריחי סחורה, ואם כן נמצא

אתה עוסק בבניית בניינים, עליך לדעת שאין טעויות כאלה.

"למה? הרי אני בשר ודם, יש לי משפחה, הייתי עסוק, הייתי בבית החולים. אברך הכולל יכול להשתמש בתירוץ זה, רק אני איני יכול?! מה, אני מלאך?!". אכן הטענה עליך היא שלא הבנת במה אתה עוסק, לא קלטת מה גודל האחריות המוטלת על כתפך. אילו היית בוחר להיות זה שמחלק סוכריות לילדים העונים אמן בקול, יכול היית לתרוץ כפעם בפעם ששכחת ולא הבאת סוכריות. לא נורא, מותר לשכוח. אבל היות שבחרת להתעסק בתחום שחי אדם תלויים בו, אין התשובות האלה מתקבלות בשום פנים ואופן. הלא אתה רואה שאין בניינים נופלים חדשים לבקרים, זאת מפני שהעוסקים במלאכה זו יודעים שאי אפשר לשחק בדבר, ולכן יש לו סדר של כללים, צריך מישהו שלמד היטב את המלאכה, ולאחר מכן צריך מומחה שיבדוק אותו ועוד מומחה וכו'.

החוקים האלה קיימים בכל המדינות ואפילו במדינות ערב (אולי יש כמה מדינות בודדות שנשארו מאחור ואצלם החוקים חלשים יותר), והראיה, שהרי אין הבניינים ואף לא המטוסים נופלים בשום מדינה. אין הדבר תלוי באיזה צד במפה הפוליטית הם נמצאים ואף לא בתרבות שלהם או בתכונות הנפש שלהם, והיינו משום שכולם מבינים שאין ברירה אחרת, כי אינם יכולים להרשות לעצמם שיפלו בניינים או מטוסים ומאות בני אדם ימצאו את מותם בין רגע. זהו דבר שכל הישר ואפילו גוי מבין אותו, ולכן הוא מצליח, וכשפעם בשנים הרבה, כשאינו מצליח, אז נזכרים כולם ומבינים שאינו יכול

ואמנם כשמגיע לענין פירוד לבבות, הקב"ה אומר כך: אמנם יש נסיונות בכל התחומים ואת כולם צריך לתקן, אבל סוף כל סוף עליך לדעת שיש יסוד ויש בנין, והיסוד הוא שבני ישראל אוהבים זה את זה, כי עליו נבנה הכל. וכפי שבבנין גשמי אם היסוד אינו חזק הכל מתמוטט, כמו כן בזה, אם הלבבות פרודים, אין הבנין יכול להתקיים, ולכן נחרב הבית בגלל שנאת חינם.

ואגודתו על ארץ יסדה

כך איתא במדרש (במדבר טו): ואגודתו על ארץ יסדה – למה הדבר דומה, לפלטין שהיתה בנויה על גבי הספינות שקשרן אלו באלו, כל זמן שהספינות מחוברות פלטין שעל גביהן עומדת, פירשו הספינות אין הפלטין עומדת. כך כביכול, כסאו מבוסס למעלה בזמן שישראל עשויין אגודה אחת.

פחד פחדים! כשישראל נמצאים באגודה אחת, יש יסוד איתן שעליו יש השראת השכינה, עליו יש בנין בית המקדש, קרבנות, תשובה וכסא הכבוד. אך אם הנשמות אינן מחוברות, הכל קורס. אתה יכול לעסוק בתיקון המעשים ואעפ"כ זה יקרוס. מה לעשות? הקב"ה אומר: אני בראתי את הבריאה וזהו החוק.

בין בית ראשון לבית שני

ועל פי זה כתב המהר"ל לבאר הפלא ופלא ענין בית המקדש, ואלו דבריו (נצח ישראל פרקים ג-ה): יש בית המקדש הראשון ויש בית המקדש השני, ואמרו חז"ל שבבית ראשון היו חמשה דברים שלא היו בבית שני, כי בבית שני לא היתה השראת

שבשבועתם נשבעו על שקר, וכי חכמה גדולה היא שאינם רוצים לחתום ביום השבת? ! השיב לו הרבי: למה לא חבין? ילד יהודי כל אימת שהוא נוגע במוקצה, ברגע כמימריה צועקת עליו אמו בבהלה גדולה: שבת! שבת! צעקות אלו נחרטות במוחו ונבלע בדמו שאסור לחלל את השבת, ולכן באיזה מצב שיהיה, נזהר היהודי שלא לחלל את השבת. מצד שני כל פעם שהאם מבטיחה לו משהו ואינה מקיימת את הבטחתה, לומד מכך הילד שמותר לשקר.

האמת שאין לזה פשט, אבל כך מתחנכים ומתרגלים, שבדברים אלו מותר לשחק, ובדברים אלו אסורים לשחק. ואמנם באותן משפחות ששם יודעים ששקר הוא מחוץ לתחום, הדבר נבלע אצלם בדמם שאין שום ברירה לשקר, יהיה מה שיהיה.

נפל היסוד נפל הבנין

כעת נחזור למה ששאלנו איך יתכן שעל ידי טעות קטנה יוצאות תוצאות נוראיות כל-כך. התשובה היא, שהקב"ה רצה ללמדנו לפי הכללים שבעולם הגשמי, שיש דברים שמביאים בטבעם לתוצאות נוראיות אלו וילמד להתנהג בהתאם ולהבין שלשם אי אפשר להתקרב.

ובעצם כל עבירה היא כזו, ואפילו אכל האדם מאכלות אסורות בשוגג, התוצאות קשות ביותר, כפי שכתב האוה"ח הק', כי סוף כל סוף יש לו טמטום הלב. הקב"ה ברא את העולם והניח בו סם החיים וסם המוות, ומה לעשות, כשהאדם בולע סם המוות, הגם שהוא שוגג, הוא ניזוק, ובכן, תוודא שלא תתקרב לסם המוות כדי שלא תבלע ממנו בטעות.

שיתוקן היסוד. כך אמרו כל הצדיקים, אם הבית נחרב מחמת שנאת חנינם, הוא לא ייבנה אלא על ידי אהבת חנינם. תעשה חשבון פשוט: אתה רוצה לבנות את הקומה העליונה מבלי ליצוק את היסוד? ! אמור מה התוכנית שלך, מה המהלך שלך. בוודאי כל מצוה מוסיפה סייעתא דשמיא, אבל בסוף אתה זקוק ליסוד, וכשיהיה היסוד, תוכל להתחיל לבנות ולתקן.

ואכן זוהי הסיבה שהיצר הרע משקיע כל-כך בענין פירוד לבבות, כי תמיד הוא כך, תמיד הוא משקיע איפה שהוא יודע ששם כדאי להשקיע. ולהיפך, אף אנו צריכים לדעת להשקיע במקום זה דווקא, עלינו להסתכל על זה כדבר שאין אנו רשאים לשחק בו, כי התוצאה הרוחנית שנעשית על ידי פירוד לבבות הוא חורבן נורא ואין לנו ברירה לגרום לכך.

כל הצדיקים משמיעים את קולם ומעוררים בענין זה בכל התקופה האחרונה, כאשר מתברר שוב ושוב שכל האסונות הפוקדים אותנו הם באופן שיהודים דורכים זה על זה. חז"ל כבר התרו בנו מראש שאלה תהיינה התוצאות, ולכן אין זה ברירה.

בכגון דא אין ברירה

יאמר האדם: מה אעשה, יש לי נסיון גדול בזה, כי פלוני עושה לי עול וחומס ממני את כספי. הצדק בדבריך, הנסיונות קשים מאוד, ואין אנו מזלזלים בהם. אך רצוננו שתדע מה הן התוצאות של פירוד הלבבות. אמור נא מה אתה מציע! אתה מציע פירוד לבבות? הרי פירוד לבבות אינה ברירה, כי על ידה באות צרות קשות ביותר. ואמנם בשביל זה צריך לשנן שוב את

השכינה שהיתה בבית ראשון. הביאור בזה כי הנה השראת השכינה היא מדרגה השורה על יחודו של כלל ישראל, והנה בית המקדש הוא מקום שמשמש לשני דברים, הוא משמש להשראת השכינה ומשמש לאחד את כלל ישראל. בית המקדש היה מקום כזה בשביל כל כלל ישראל.

והנה בבית הראשון היו דברים שהפריעו להשראת השכינה. היה שם עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים, אשר הם דברים שהם מפריעים באופן נורא להשראת השכינה, כי אי אפשר שתשרה השכינה כשיש ג' חמורות. ובכן, מה אירע? השכינה נסתלקה ונחרב הבית. אך עדיין יכול היה הבית לחזור ולהבנות, כי הגם שנפל הקומה עליונה, היסוד עדיין נשאר, שהרי היה ביניהם אהבה ואחזה, ועדיין היתה להם סיבה לבנות הבית, כי יש לבית המקדש למה לשמש, כי בו מתאחדים בני ישראל. אי, כלל ישראל נמצאו במדרגה נמוכה, וכשחזרו מגלות בבל עדיין היו במדרגה נמוכה, מכל מקום אפשר לבנות את הבית כי יש לו למה לשמש. ולכן נבנה הבית בחזרה הגם שלא היתה שם השראת השכינה כבראשונה. אבל לאחר מכן, כשנעשה פירוד לבבות, בטלה הסיבה לקיום הבית, וכיון שנתפרדו הספינות, נפל היסוד ונפל הבנין, ושוב לא נבנה הבית.

אי אפשר לבנות בנין בלי יסוד

זהו מה שפתחנו בו מדברי הרה"ק מבעלזא זיע"א ומדברי המשנה אין אליהו בא אלא להרבות שלום בעולם. והיינו כי אם אמנם יש דברים הרבה הטעונים תיקון, מכל מקום אי אפשר לבנות בית המקדש מבלי

ברירה אחרת כי אם להשלים. איי, מדובר בכמה מלינוי דולרים. ובכן, מה אתה רוצה שנעשה? מה הברירה? אתה רוצה שכולם ימותו?!

כלל ישראל הוא משפחה אחת, ואנו רואים אנשים מתעופפים, זו המציאות. מה הברירה? אבל... אין אבל, מה אתה רוצה שנעשה, מה אתה מציע, שהמטוס יפול? פירוד לבבות אינו פתרון. עובדים על אמונה ובטחון, עובדים על עשיית פעולות של נתינה ומתפללים שנצליח לאהוב את זולתנו, ועכ"פ הולכים על דרך זו.

לסיכום: אם תהיה האהבה שרויה בין בני ישראל, המשיח יגיע ונחזור בתשובה. ואם לאו – לא יהיה כלום ויהיה רק חורבן הן בגשמיות הן ברוחניות. וכשהאדם קולט זאת ומבין שפירוד לבבות אינו ברירה, אז הדברים מתחילים לזוז, הוא מתחיל למצוא את הדרך לאהוב את זולתו והקב"ה מסייע בעדו.

היסודות המועילים לעקור את הטינא מן הלב כלפי מי שעושה לנו עול. ובקצרה: אחד מן היסודות הוא להתחזק באמונה ובטחון, והיינו להאמין שהכל הוא מאת ה' ופלוני אינו אלא המקל. והיסוד השני הוא שאדם נפעל לפי פעולותיו, וכך היו יראי ה' עושים כשהרגישו טינא בלבם. חוץ ממה שהיו מתחזקים באמונה ובטחון, היו נוהגים לגמול חסד בגוף ובממון למי שהרע להם, עד שהרגישו שסרה הטינא מלבם, כי כך הוא חוק הטבע, כשהאדם נותן לזולתו הוא מתחיל לאהוב אותו. כשהאדם יודע שאין לו ברירה והוא מוכרח לאהוב את חבירו, הוא עושה ככל האמור כדי שתסור הטינא מלבו. לאחרונה בא אלינו יהודי אחד כאן לאחר השיעור וסיפר שבמשפחתו התעוררו סכסוכים ומריבות בגלל ירושה, ואנשים מקרב המשפחה התחילו להסתלק מן העולם בדרכים משונות אחד אחרי השני. לא נותרה בפניהם ברירה והוכרחו להשלים ביניהם. אכן כן, מה היה להם לעשות. לא היתה להם

יום המישי פרשת בלק – י"ד תמוז ה'תשפ"א הסתכלות נכונה על יהודי הומא

לא הביט אָון ביעקב

בפתחו של הספר "גילוי דעת" להגאון מהרש"ם מברעזאן זצ"ל נדפס פירוש נאה על הפסוק "לא הביט אָון ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלוקיו עמו ותרועת מלך בו": טבע העולם שכאשר האדם רוצה לעיין באיזה ספר, הוא צריך להרחיקו מעט מעיניו, כי אם יקרבו אליהן יותר מדי, לא יוכל לראות מאומה. זהו לא הביט אָון ביעקב – הקב"ה אינו רואה עוונותיהם של ישראל, מדוע? כי ה' אלוקיו עמו – הקב"ה כל-כך קרוב אליהם, עד שכביכול אינו רואה את חטאיהם מרוב קירבה. כבעלזא היה איזה בן של קדושים שלא התנהג כשורה. פעם היה לו יארציית מאמו ורצה לרדת לפני העמוד, אך הציבור לא הסכים מפני שהכירו במעשיו. פנה הלה אל הרה"ק רבי ישכר דוב זיע"א וסיפר לו שאין נותנים לו לרדת לפני העמוד. אמר לו הרבי: מהיכי תיתי שנוח לה לאמך שתתפלל לפני העמוד? ענה הלה: וכי יש ילד רע אצל האם?! הדבר עורר מאוד את לב הצדיק וזלגו עיניו דמעות בבחינת "נצחני בני".

אכן כן, כאשר האחד קרוב מאוד אצל השני, אינו רואה את חסרונותיו, וכאמור הגאון מברעזאן פירש על פי זה הפסוק לא הביט אָון ביעקב משום שה' אלוקיו עמו.

צדק צדק תרדוף

אולם הדבר צריך ביאור, כי לכאורה

יש בזה משום חוסר צדק, כי הגם שאין האם רואה את חסרונות בנה, אבל האמת היא שיש לו חסרונות ואיך אפשר להתעלם מהם. משל למה הדבר דומה, למשפחה שמציעים לה שידוכים וההורים מסרבים כל פעם בטענה שיש לצד השני איזה חסרון, והשדכן מנסה באופן עדין לומר להם: גם אתם אינכם טליתות שכולן תכלת, גם לכם יש חסרונות, מדוע אתם מבטלים כל שידוך? אין אתם שמים לב לחסרונותיכם כי אין אדם רואה נגעי עצמו, אבל החסרונות קיימים.

ובכן, אף כאן, מה הפירוש בזה שאמר הגאון מברעזאן שהקב"ה מסתכל על בני ישראל מקרוב ולכן אינו רואה את חסרונותיהם, הרי אין זה האמת, ולפי האמת כשקוראים בספר צריך להרחיקו מעט בשביל לקרות את מה שכתוב בו, וכמו כן כשרוצים לראות את האדם על מעלותיו וחסרונותיו, צריך להסתכל עליו מן הצד במבט חודר ולא להסתכל עליו כאם שאינה רואה את האמת...

הסתכלותו של קרוב

התשובה היא על-פי יסוד המבואר באוה"ח הק', ונקדים במשל ודוגמא: יש לפעמים שאחד מתפרץ בכעסו, וכל העומדים מן הצד בטוחים בלבם שהוא פושע גדול או שאינו בר דעת. אבל מי שמכירו היטב ויודע מה עבר עליו קודם לכן,

זה, איני רוצה לעשות את השידוך. לעומת כן, האם בוחנת את בנה בהסתכלות אמיתית, ולכן היא יודעת היטב מהו באמת.

אמור מעתה: **כשרואים יהודי שעושה איזה עוול**, מהי המציאות האמיתית? זה הוא או שרק תפסה אצלו איזו ירידה זמנית? האמת היא שזה לא הוא, אלא שיש לו איזו ירידה זמנית.

ראו נא כמה פעמים יש בתלמיד אחד שהיה מצוין בכל התחומים בכל שנותיו בישיבה, אלא שעם הזמן כשעברו השנים וכבר הגיע לקיבוץ ב' ורואה שכמעט כל חבריו כבר הקימו בתים ורק הוא ועוד כמה נותרו מאחור, יש לו איזו ירידה ואינו מתמיד כל-כך בלימודו כפי שהתמיד בו לפני שנה שנתיים ואף אינו מתנהג כפי שהתנהג אז. מהי האמת? האמת ברורה שאי-אפשר להביא שום הוכחה מהשנה האחרונה, מה לעשות שהוא מרגיש סרח עודף מאחר שאין לו מסגרת מתאימה, ולכן הוא מתנהג כפי שמתנהג. סדר לו מסגרת מתאימה, עודד את רוחו מעט, ותראה כמה טוב ונפלא הוא.

ה' אלוקיו עמו

אנו כולנו במצב כזה, ה' אלוקיו עמו, הקב"ה מכיר אותנו ויודע הוא שכל ההתנהגויות הן מבחון. הוא נתן לנו את הגוף ונסינותיו והוא יודע למי נתן, והרי הוא נתן לנשמה, והוא מכיר את הנשמה, ולכן הוא יודע שכל החטאים שאנו עושים הם אך ורק מבחון. ואפילו כשהיהודי רחוק מאוד והעבירות קשות מאוד, הקב"ה רואה את האמת ויודע שזה רק מחמת הרגל ומחמת דברים קשים ששברו את רוחו. אמנם עבירה נשאר עבירה ופגם לנשמה נשאר

יודע שאדם זה בר דעת הוא ואינו שונה משאר בני אדם, ואפשר גם שהוא עדיף מהם, מפני שבשונה מהם, הוא דווקא עובד על תיקון מידת הכעס, אלא שבימים האחרונים עבר עליו איזה דבר קשה מנשוא, וזה מה שגרם לו להתפרץ, בוודאי עוד מעט ישוב לאיתנו והכל יבוא על מקומו בשלום. כך הוא תמיד, כשאחד מכיר היטב את חברו, הוא יכול לומר על התנהגותו שאינה משקפת את אישיותו, ושהיתה רק בדרך של מקרה, בדרך של אין אדם חוטא אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות.

זוהי הסיבה שאין האם יכולה לראות רע על בנה, משום שמחמת קרבתה אליו, היא מכירה את פנימיותו יותר משכל אדם אחר מכירה, ויודעת לומר על התנהגותו שאינה משקפת את אישיותו. יש לו אמנם חסרון, אבל הוא הרי ילד טוב כל-כך, אני מכירה אותו, הוא ילד נפלא, וחסרון פלוני שיש לו, הוא רק מבחון...

הסתכלותה של אם היא ההסתכלות אמיתית

כעת נתבונן: הצדק עם מי? עם האם או עם מה שאחרים רואים? התשובה היא: הצדק עם האם. מה שהאחרים אומרים האם אומרת מה שאומרת כי היא אמו ובאמת החסרון גדול בהרבה, הוא מפני שאינם מסתכלים עם האמת, הם אינם רוצים לדון כלל מה נובע מאישיותו ומה אינו אלא חסרון חיצוני, להם מעניין דבר אחד בלבד, הוא קם בזמן או אינו קם בזמן? כשאומרים להם שעד לפני שנה היה קם בזמן, אין הם מתייחסים לזה, תכל'ס! בשבת האחרונה הוא קם בזמן או לא? הוא לא קם בזמן? זהו

פגם, אבל פנים הנשמה אינו יכול להפגם.

כולך יפה ומום אין בך

וזה לשון האוה"ח הק' על הפסוק לא הביט אָנן ביעקב: יתבאר על פי דבריהם ז"ל (רע"מ פרשת שופטים ערה, א) ⁸ שאמרו כי על ידי חטא האדם נרשם רושם כוח הרע באבר שבו עשאו (כי לנשמה יש קומה ואברים כפי שיש לגוף, ואם בדרך משל יפגום האדם בעיניו הגשמיות, ייפגמו עיני הנשמה, וכן הלאה) והיא בחינת הפגם המוזכרת בדבריהם ז"ל, ופירוש אָנן הוא כח הרע הנמשך מהעבירה (ולא העבירה עצמה), על דרך אומרו (משלי ל, כ) לא פעלתי אָנן (שפירושו שהעבירה פועלת אָנן), וכתוב (תהלים קכה ה), יוליכם ה' את פועלי הָאָנן (היינו גם כן הפועלים אָנן באמצעות העבירה). ולזה אמר לא הביט אָנן שהוא רושם המפעל הרע, אינו אפילו ביעקב שהן המון העם שיתכנו בשם יעקב (כידוע שבעלי המדרגה נקראים בשם ישראל והמון העם נקרים יעקב), שכולם נשמרים מעשות רע, והגם שיטעו מדרך הַשְּׁפָל, אינו נקבע בנפשם הָאָנן שהוא חלק הרע, על דרך אומרו (שה"ש ד, ז) כולך יפה ומום אין בך, פירוש שאין החטא עושה בו מום קבוע, אלא לכלוך העובר על ידי רחיצה והדחה (אין שום דבר, אפילו העבירה החמורה ביותר, שאינה יורדת על ידי רחיצה והדיחה).

כשמפה מתלכלכת בבית, תמיד תהיה השאלה האם הכתם יירד על ידי כביסה, או לא יירד ויש לזרוק את המפה לאשפה. מודיע לנו האוה"ח הק', שהנשמה לעולם אינה

מתלכלכת באופן שהלכלוך לא יירד על ידי כביסה, וטעם הדבר כי פגמי הנשמה אינם יכולים להכנס לתוך הנשמה, הם יכולים רק להתלבש עליה. הרי כך הוא הכלל תמיד בכלי או בגד המתלכלך, שאם הלכלוך הוא רק מבחוץ, אפשר לקנותו על ידי הדחה או כיבוס, ולפעמים אפשר אפילו להסיר הלכלוך ביד, מה שאין כן כשהלכלוך נבלע בפנים, שאז יותר קשה לנקותו. העבירה היא תמיד לכלוך חיצוני על נשמת היהודי. ה' אלוקינו עמו והוא יודע שהגם שצריך לכבס ולפעמים אף צריך לגרד, מכל מקום אף פעם אין הנשמה נפגמת בפנימיותה.

ומסיים האוה"ח הק': וכמו שרמזו ז"ל על מה שאמר הכתוב (שם א, ה) שחורה אני ונאווה... (פירש"י קלה אני להתכבס להיות כיריעות שלמה), ואומרו ולא ראה עמל בישראל, פירוש אפילו פגם שצריך עמל להעבירו, אינו באותן שנראים ישראל שהם הצדיקים.

סוד התשובה

הנה דברי האוה"ח הק' הם בוודאי חיזוק גדול בשבילנו, שגם אם האדם נמצא רחוק מאוד, תמיד יוכל להתנקות, והרי זהו סוד התשובה, אשר יש בו שני חלקים, החלק הראשון שעל ידי החרטה יוכל בין רגע להתקרב אל ה' ולהקראות ידיו, והחלק השני שהקב"ה נתן כוח לנקות את כל הפגמים שנעשו על ידי העבירות, התורה מסירה את הפגמים, יום כיפור מסיר פגמים, יסורים מסירים פגמים וכן הלאה. אכן חוץ ממה שהם משמשים לנו

⁸ במצוות העדאת עדים.

רחוק מאוד בעינינו, בהסתכלות כזאת. אתה באמת יודע הרבה על פלוני, אבל מה מבטך עליו, איך אתה רואה אותו, אתה מסתכל עליו באור חיובי או באור שלילי. מצווים אנו על זה. ואיננה מצוה קלה, שהרי אף על עצמנו אנו מסתכלים באור שלילי ולכן אנו מסתכלים על אחרים באור שלילי, ואכן גם על עצמנו אנו צריכים לשנות את ההסתכלות, שהרי הקב"ה עצמו מסתכל עלינו באור חיובי – ה' אלוקיו עמו.

המעט הוא אם רב

האדם נוטה להגיע למסקנא מסוימת על זולתו על פי הידיעות שיש לו עליו, אך אין מסקנתו נכונה מאחר שאינו יודע להפריד בין חיצוני לפנימי. משל לדבר: ידוע שכל מדינה ומדינה עושה חשבון כמה מתושביה מתו ממחלת הקורונה, וכמו כן ידוע שאין האדם יכולה להגיע למסקנא בנוגע למדינה מסוימת אם מצבה טוב או גרוע כל עוד אינו מבין בזה, ולמשל: האם המספר עולה או יורד? המספר הוא אמנם מאה מתים בכל יום, אך השאלה היא ביחס למה. עד לפני כמה חדשים כאשר אמרו מאה מתים ביום, היה זה מראה על שיפור עצום, רק מאה אנשים ביום? ! הלא עד עכשיו היו עשרת אלפים בכל יום! אך עתה כאשר הפסיקו למות לגמרי ושוב נודע שיש מאה מתים ביום, זה מעורר דאגה גדולה.

כמו כן אנו רואים בענין המנהג שלא לערוך חתונות במיעוט הלבנה בחציו השני של החודש, ונמצא שהגם שבט"ז לחודש הלבנה גדולה בהרבה מכפי שהיא בתחילת החודש, מכל מקום עורכים בתחילת החודש ולא בט"ז לחודש, וזה מפני שאין הדבר תלוי

כחיזוק, יש בהם גם עבודה גדולה והיא שנשתלל כשנושאים ונותנים עם בני אדם שנסתכל עליהם בהסתכלות אמיתית, כי על ידי כן חוץ ממה שנחיה בעולם יותר אמיתי, עוד זאת נוכל לאהוב את ישראל אהבה אמיתית.

פירותיהם בעולם הזה

הנה לפעמים יש מי שיש לו איזו מידה מגונה וכולם מסתכלים עליו בזלזול מחמת כן, וכגון מי שידוע כעצלן מבטן ומלידה וכל כולו אומר זאת, כולם בטוחים שכך הוא במהותו ושאינו יכול להשתנות. שקר וכזב! אפילו אלו שתכונות נפשם קיצוניות מאוד, וכגון מי שכועס על כל דבר. כולם מתלחשים: צריך להכיר את המשפחה, כאלה הם, זוהי תכונתם, אש להבה, לטב ולמוטב, זה מה יש, ומחמת כן מסתכלים עליהם כאילו חסרונותיהם הם חלק מהם. ובאמת אינו כן, וכשהאדם עובד על זה לזכור שהכל מבחוץ, לא יבוא לידי מחלוקת כל כך מהר.

צריך לזכור שכאשר עובדים על זה, זוכים לסייעתא דשמיא לראות באמת כל יהודי באופן זה, שהרי זה כלול במצות ואהבת לרעך כמוך, וכשהאדם מקיים מצוה הוא זוכה לסייעתא דשמיא, וכיון שיזכה לסייעתא דשמיא, ינעמו לו חיו, שהרי כך כתב הרמב"ם (פיה"מ ריש פאה) שכל המצוות שבין אדם לחבירו הן מצוות שהאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה.

הרי הקב"ה מכיר היטב את כל העבירות של כל אדם, שהרי הוא יודע מחשבות, והוא מצוה אותנו ללכת בדרכיו ולהסתכל על כל אדם, הגם שהוא נראה

ולשמוח. כשאין האדם מסתכל על התמונה נכונה, הוא חי בשקר ובגלל כן אין הוא מדבר לזולתו בנעימות. פעמים הרבה יש שהאדם שח עם בחור שמראהו צעיר מאוד ובעקבות כך מדבר עמו בטון ילדותי, והלה נפגע עד עמקי נשמתו, למה אתה מדבר אלי כמו אל ילד? האדם אינו קולט שהבחור בן שיחו כבר הגיע לגיל ט"ז ושהוא יותר מבוגר יותר מכל חברי השיעור שלו.

הא לך שאנו מדברים בצורה בלתי מתאימה לאנשים מפני שאיננו מסתכלים עליהם נכונה, וכפי שזה מתבטא בדיבור בצורה ילדותית, כך הוא מתבטא בדיבור בצורה חריפה ודוקרת. הוא מסתכל על פלוני במין סלידה מפני שפלוני עושה עוולה זו ועוולה זו וחוזר מזה הוא מתיידד עם חברים כאלה. אין זו סתירה, העוולה אמנם עוולה, אבל ההסתכלות אינה קשורה לכך. הם שני דברים שונים. עבירה היא עבירה ואסור לעשות, ואם עשה אדם עבירה, עליו לנקותה, אבל אין זה מום קבוע ואין זה לכלוך שאינו בר הסרה.

הנה הפסוק אומר "כולך יפה רעייתי ומום אין בך". ישאל השואל: לכאורה יש בה מום אלא שאפשר לתקנה ולהעביר את מומה. והתשובה היא שהחילוק בין מום שאפשר להעבירו למום שאי אפשר להעבירו הוא כחילוק בין שמים וארץ, עד שהפסוק לא היה צריך אפילו להסבירו. זוהי ההסתכלות של הקב"ה עליך ועל חבריך, וכשאתה מתקרב לאותה ההסתכלות, תעשה הכל באופן יותר נכון, פחות תצער בני אדם, תהיה בשמחה וכן הלאה.

הוי דן את כל אדם לבפ וכות

הן חוץ ממצות ואהבת לרעך כמוך יש

בגודל הלבנה, אלא אם היא בדרך עליה או בדרך ירידה.

רואים אחד נכנס לבית הכנסת עם שערות ארוכות וכיפה מרחפת מעליהן ומתפלל, השאלה איך היה נראה אתמול, אם עד כה היה תינוק שנשבה ועכשיו נתקרב והתחיל לשוב לחיק אבותיו, זה מעורר שמחה גדולה, ואם עד כה היה אברך מן המניין, זה מעורר עצב גדול.

סוף דבר, אף פעם אי-אפשר להגיע לשום מסקנא על פי ידיעות יבשות. תמיד צריכים להסתכל בהסתכלות רחבה. אף כאן, אין אנו יכולים להגיע למסקנא על פי המציאות שענינו רואות, אלא עלינו להתייחס לאמת המסתתרת מאחוריה. **ציוונו הקב"ה להסתכל גם על עצמנו וגם על זולתנו מתוך הבנה שיש חיצוניות ויש פנימיות, והגם שהחיצוניות מתלכלכת וטעונה כיבוס, הפנימיות אינה נפגמת.**

דוגמא נוספת: אנו רואים אדם שקוע בחובות, אך בירור קצר מעלה שעד לפני תקופה קצרה הגיעו חובותיו לסך חמשת מליון דולר, ועכשיו חובותיו מגיעים לסך מאה ושבעים וחמש אלף דולר בלבד. מדובר בחובות? כן, מדובר בחובות. מתעלמים מהם? לא, אין מתעלמים. צריך לעשות משהו בשביל כך? כן, צריך. אבל הבה ונעשה סעודת הודיה.

צורת הדיבור עם הזולת

לאדם יש עבירות, הן עבירות? כן, הן עבירות. צריך לעשות משהו בשביל כך? כן, צריך. בוודאי אסור להתעלם מהן, כי להיות מלוכלך בעבירות הוא נורא ואיום. אבל ביחס לפנימיות הנשמה, הלא צריך לשיש

היום שחרית, היתכן? ! הלא השכינה שרויה בצער. איך יערב לי אכול ושתה ואיך ארגיש טעם בלימוד ובתפילה אחרי ראותי את בני במצב כזה? קח בחשבון שלהקב"ה יש הסתכלות אחרת משלך. אתה מתעצב על לבך בגלל צער השכינה, אבל השכינה עצמה יש לה הסתכלות אחרת ורצונה שתהיה בשמחה. אל תהפוך לחרס הנשבר בגלל כן.

הקב"ה יודע שבסוף יחזרו כולם בתשובה והבטחה יש על זה, והוא עצמו ברא את היצר הרע, והוא עצמו יודע מהו העולם הזה וכמה הוא מושך את האדם כלפי מטה, ויש חשבון לכל דבר, ויש פנימיות, ועדיין עוז וחדוה במקומו. תשנה את הסתכלותך, עליך לעשות ולהתפלל, אבל יחד עם כן תזכור להסתכל בהסתכלות הנכונה.

יובילו שי למורא – מתנתו של המלך המשיח

בספר "דברי שלום" מהרה"ק רבי אברהם שלום מסטראפקוב זיע"א הביא סיפור ששמע מאביו הרה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא זיע"א: בתקופת חייו של הרה"ק רבי בנימין זאב וואלף מזבאריז' זיע"א היה איש בליעל רשע ומסור שציער את אחיו ובפרט נטפל והציק לצדיקי הדור עד שלא יכלו לסבול. הצדיקים הסתכלו ברוח קדשם וראו שאין בו שום ניצוץ קדושה וגמרו אומר להמיתו על ידי תפילות כפי הדין שמורדין ולא מעלין. אולם תפילותיהם לא התקבלו והרגישו שבכל עת נשמת המסור מקבלת חנינה הנמשכת מהעיר זבאריז'. הבינו המה שצדיק זה הגר מזבאריז' אינו מסכים להמיתו. וכיון שראו

גם כן החיוב לדון לכף זכות אשר רבים אין מבינים אותו נכון, הם סבורים שזה משחק בעלמא, מה? שאני אדון את פלוני לכף זכות? אלמלא הייתי מכירו, הייתי יכול לדונו לכף זכות. לדאבוני אני מכירו ויודע אני שמצבו גרוע פי כמה וכמה. הוא בן אדם כזה, זה מה שהוא, וזה לא רק הוא, זה גם אביו וזקיני וזקנתו. איך אוכל לדונו לכף זכות? מה? שארמה את עצמי?

אומר הקב"ה: הבה ונראה! כמה שנים אתה מכירו, חמישים שנה? כמה דורות אתה מכיר, שלושה דורות? דע לך שאתה מכירו רק מבחוץ, אינך מכירו באמת. יהודי הוא לטוב, וגם כשהוא חוטא, תיכף ומיד הוא מתחרט, והרי מסיבה זו נתן לנו הקב"ה את התורה והמצוות, כי אנו כך מעצם מהותנו, ביישנים רחמנים וגומלי חסדים. יבוא אחד ויאמר: על פלוני איני רואה שהוא ביישן, הוא רחוק מאוד מלהיות ביישן. דע לך שאם מבני אברהם יצחק ויעקב, הוא ביישן, ומה שאתה רואה לנגד עיניך, הוא רק לבוש חיצוני ואינו הוא בעצמו.

אל תיבהל מהלבוש החיצוני שבו לט להפליא ועושה רעש גדול. הן כולם יודעים שכאשר אחד נכנס לבית הכנסת ועושה רעש גדול למען ישמעו כולם ויראוהו, סימן הוא שהוא חלול ונכוב מבפנים. מזה נלמד שאף פעם איננו יכולים להסתכל על הלבוש, אף כאן אל תיבהל מהלבוש החיצוני, כי הנקודה הפנימית אמיתית פי אלף מהלבוש החיצוני.

הסתכלות נכונה בחינוך הבנים

אגב, הדבר נוגע הרבה בענין חינוך הילדים. האב שרוי בצער – בני לא התפלל

עיר הקודש? תביאו לו אותו יהודי שנמצא רחוק כל-כך עד שאינו טורח אפילו לעלות ירושלימה כי טוב לו במקומו אשר בגולה.

מיד יקחו המלכים את כרכרותיהם, יעטרוהו בשרשראות של זהב משובצות יהלומים, ויובילו בתוכם כל אותם יהודים מרוחקים לתתם מתנה למלך המשיח.

הפטיר הרה"ק מזבאריז': כל הצדיקים שיקיפו את המלך המשיח יתמהו איזו מתנה אפשר להביא למלך המשיח, וכיון שיראו את מלכי האומות מביאים יהודים אתם ויראו את השמחה הגדולה שאופפת בעבור כך את המלך המשיח, תתישב תמיהתם.

פנה אל הרה"ק מזבאריז' אל הצדיקים ואמר: ובכן, מה רצונכם, שאקלל את מתנתו של המלך המשיח?!

אכן צדיק זה לגודל מדרגתו באהבת ישראל הסתכל גם על הרשע הגמור, שנאמר עליו מורדין ולא מעלין, בהסתכלות כזאת. אך אף אנו ככל שמדובר באנשים הסובבים אותנו במשפחתנו או בקהילתנו, כשאנו רואים שהם חלשים במידותיהם או בהתנהגותם, נזכיר לעצמנו שהם יכולים לשמש כמתנות טובות למלך המשיח. נזכור שהקב"ה מסתכל על אותם יהודים בהסתכלות שונה משלנו, ואם כן אף אנו צריכים לשנות הסתכלותנו ולהידמות בכך לעליון, וכשנעשה כן, נוכל לדבר אליהם בחיבה ובכבוד, וכיון שכן יוכלו המה לקבל מאתנו ויתקרבו על ידינו לאביהם שבשמים.

שאינם יכולים לסבול יותר, נמנו וגמרנו להכנס אל הרה"ק מזבאריז' ולהסביר לו את חומרת המצב.

יצאו לדרך והגיעו לזבאריז' בערב שבת קודש. הם הסברו לצדיק את חומרת המצב וביקשו ממנו שיקלל את המסור. אך הצדיק אמר להם: אין מן הראוי להתכונן לשבת קודש בדבר זה, הבה ונמתין. בליל שבת קדוש עוררוהו שוב לקלל את המסור, ודחה אותם, וכך היה גם בשבת בבוקר. ביום הראשון באו שוב אל הצדיק לדבר על לבו, והוסיפו שלדעתם ייצא מזה כבוד שמים כשיראו שיש דין ויש דיין.

אמר להם הצדיק בכהאי לישנא: דוד המלך אמר בתהלים (עו, יב) "יובילו שי למורא", היינו שמלכי אומות העולם אשר ייראו מפני בני ישראל, ישלחו מתנות למלך המשיח כדי שיזכו להשאר בחיים. ובכן, הללו יחשבו איזו מתנה אפשר להביא למלך המשיח, האחד יחשוב להביא לו כסף רב, השני יחשוב להביא לו יהלומים יקרים, והשלישי יחשוב ליתן לו חלקת קרקע. יבוא הפיקח ויאמר להם: כל אלה אינם נחשבים אצל המלך המשיח לכלום, שהרי הוא יכול לכבוש את כל העולם ולאמץ לעצמו את כל הכסף והיהלומים וחלקות הקרקע שבעולם. הדבר היחיד שאתם יכולים להביא כמתנה למלך המשיח וישמח בו, הוא יהודי. אך איזה יהודי תוכלו להביא לו, הרי כל היהודים כבר נתקבצו ובאו אליו בירושלים

לזכות יחזקאל זאב מאיר בן מלכה צפורה
פטרון מדור עיון תפילה

מדור עיון תפילה שלא עשני גוי חלק ב'

ברכת הנהנין

אשר בחר בנו מכל העמים

והנה הדבר הראשון וכבר דובר עליו בשיעור הקודם, הוא להתבונן בחילוק שבין יהודי לגוי, כי יתרון האור נראה רק מתוך החושך. אילו היה האור מאיר ביום ובלילה, לא היינו מכירים במעלת האור, ורק מפני שהקב"ה ברא את החושך השולט בלילה, אנו מכירים במעלת האור ומברכים עליו ברכת יוצר המאורות. ואכן מטעם זה ממש ברא הקב"ה את אומות העולם, כדי שאנו בני ישראל נוכל להכיר במעלתנו מתוך החילוק בינינו לבין הגויים.

הן כך אמרו חז"ל¹⁰ על הפסוק בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ - בשביל ישראל שנקראים ראשית. הקב"ה ברא את כל העולם כולו בשבילנו, ואף אומות העולם נבראו בשבילנו, והיינו כאמור, כדי לראות את החילוק בינינו לבנים, ואף גם כדי לשיש ולשמוח על שהקב"ה בחר בנו מכל העמים להיות לו לעם, וכפי שאנו מברכים כל יום בתחילת היום "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו", וכן אנו אומרים בפסוקי דזמרה "לא עשה כן

בספר 'אור ה'"⁹ (מאמר ב' כלל ה' פרק ו') כתב בעניין השמחה והתענוג וההנאה שיש לבעל האמונה באמונתו, אשר לכן תקנו חז"ל ברכת שלא עשני גוי כדי שלא נהנה מן העולם הזה בלא ברכה.

מבוארת דעתו שיש הנאה גדולה כל כך ליהודי ממה שאינו גוי, עד שהוא מחויב לברך עליו. והוא נפלא, כי בשאר הברכות יותר קל להבין שהן בגדר ברכת הנהנין, כגון ברכת מצעדי גבר שהוא מודה על יכולתו לצעוד וברכת פוקח עורים שהוא מודה על ראיית עיניו וכן הלאה, אך הוא חידש שגם ברכת שלא עשני גוי מברכות הנהנין היא.

ואמנם לפי זה מוטל עלינו להתבונן במעלת היהודי כדי שנוכל באמת ליהנות מזה, ואם בכל ברכת הנהנין ההנאה מובנת וצריך להתאמץ לברך את הברכה בכוונה, כאן צריך להקדים תחילה ולהתבונן במהות הנאה זו כדי ליהנות באמת, וכיון שיהנה, יצטרך לברך על הנאה זו. אך עכ"פ לחז"ל היה הדבר פשוט שיש בזה הנאה נפלאה ועצומה, ולכן תקנו לברך עליו ברכת הנהנין.

⁹ על עיקרי האמונה, לרבינו חסדאי קרשקש ז"ל מגדולי הרבנים בספרד, מתלמידי הר"ן.

¹⁰ מדרש אגדה הובא ברש"י על אתר.

עבד? אכן יש אנשים שהם עבדים ואין להם חירות. מי שטעם טעם עבדות, כגון שהיה אסור בבית האסורים יודע היטב מהי עבדות, ורוקד ושר כשמברך שלא עשני עבד. כך הוא גם לענין שלא עשני גוי, על האדם לדעת שיש גויים ושהוא שונה מהם.

הן עם לבדד ישכון

הנה מברכותיו של בלעם הרשע אנו למדים על הרבה מהחילוקים שבין ישראל לעמים. אחד מהם הוא בפסוק (בלק כג, ט) "הן עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב", ושם כתב בספה"ק "דגל מחנה אפרים" וזה לשונו: ועל דרך הלצה יש לפרש אחר ששמעתי בשם א"ז [הבעש"ט הק'] זללה"ה שפעם אחת הלך למקוה בין ישמעאלים, ובחזרתו מן המקוה, ירא שלא יגע בו ישמעאל, ושמע שני ישמעאלים מדברים זה עם זה אחד לחבירו, שמור עצמך שלא תגע ביהודי הטמא הזה חלילה, והוא שאמר הן עם לבדד ישכון ואינם מתערבים בגויים הטמאים, והוא מחמת ובגויים לא יתחשב, שאינם חשובים בין הגויים, וזה טובתם.

אכן כן, הקב"ה מחדיר רצון בלבות הגויים להתרחק מן היהודי, וכל זה לטובתו, כדי שיהיה מובדל מהם. נבאר כך: הקב"ה עשה שתי בריות שונות לחלוטין זו מזו, היהודי והגוי, אך עשה שייראו בלבושם החיצוני אותו דבר ממש, כי לשניהם אף ופה ועינים ואזנים, וכל זה כדי להעמיד את היהודי בנסיון שיצטרך ללמוד את התורה ולהתבונן היטב עד שיבין שאין שום שייכות בינו לבין הגוי, ונתן לנו לשם כך כמה עצות, ואחת מהן שהגוי עצמו יתרחק ממנו אשר

לכל גוי ומשפטים בל ידעום". אנו חייבים להבין שיש גויים בעולם, כי רק אז נוכל לראות שהקב"ה בחר אותנו מבינם ונבין את המתנה הגדולה שנתן לנו בכך.

אם צוחקים, הלא נפלא הוא

לאחר מלחמת העולם השניה, היה פעם שרב אחד הגיע להשתתף בסעודה השלישית של הגה"ק מסאטמאר זיע"א בוויילאמסבורג והגיע עם כובע במקום שטריימל. בשעת השולחן הטהור עצמו לא היה מי ששם לב לכך משום שהיה חשוך, אבל אחר כך כשנדלק האור, הבחין בכך הגה"ק, שאל אותו לפשר הדבר. הצטדק לאמר שבדרכו לוויילאמסבורג הוצרך לעבור בין הגויים וחשש שיצחקו מהשטריימל שלו, לכן הלך עם כובע שהוא פחות בולט. נענה הגה"ק ואמר: אם צוחקים, הלא נפלא הוא. הרי הרמב"ם אומר שצריך להתלבש במלבושים שונים ממלבושי העכו"ם. אלמלא היו צוחקים מהשטריימל, היה צריך לבחור בגד אחר משונה.

אכן כן, ליהודי מוכרח שיהיה לו משהו שיזכיר לו תדיר שהוא משונה מהגוי, כי עליו להכיר תמיד במעלתו על ידי העמדה והערכה כנגד הגוי. והרי מטעם זה תיקנו לברך שלא עשני גוי כנוסח הירושלמי ולא שעשני ישראל כנוסח הבבלי, כי אם לא יעמיד היהודי עצמו כנגד הגוי, יחסר לו בהרגשת ההודיה. הוא מוכרח להבין שיש גוי ושהוא אין לו שום שייכות אליו, וכך ישיש וישמח כל היום על היותו יהודי.

הן אף ברכת שלא עשני עבד מיוסדת על סגנון זה. האדם מברך שלא עשני עבד, מהיכי תיתי שיהיה עבד? ממתי חשב להיות

כולם טהורים, מעוותת את ההשקפה, ואסור לחיות בהשקפה מעוותת. הלא אפילו כיהודים בין יהודים אנו דואגים בכל עת שהשקפתנו תהיה צרופה על פי מה שקיבלנו מרבותינו ושלא תחדור רוח זרה מאחינו התועים, כל שכן שעלינו להקפיד על ההשקפה הבסיסית היהודית שלא תושפע מהרחוב.

אמנם כן, על היהודי להקפיד להתנהג כראוי בלכתו בין הגויים ולהזהר בכל מיני זהירות בעניני ממון וכדו', שהרי הוא מחויב לקדש שם שמים עד שיאמרו כולם כך נראה בן העם הנבחר, וקל וחומר שאסור לו לזלזל בגוי, שהרי כך אמרו איזהו מכובד המכבד את הבריות, והגויים בכלל הבריות הם, אבל מצד שני עליו להבין כמה המרחק גדול בין ישראל לגוי.

הנה כבר אמרו רבותינו ז"ל¹¹ שהמרחק בין ישראל לגוי הוא כמרחק שבין מדבר לצומח או בין צומח לדומם, והנה הרי ברור ופשוט שאין האיש היהודי מבזה את הדומם, להיפך, הרי מצאנו אזהרות אף בענין הדומם, כגון לא תעלה במעלות על מזבחי ולא תגלה ערותך עליו, אבל הוא יודע שזה צומח וזה דומם ושהמרחק ביניהם עצום, אף כאן, האיש היהודי מכבד כל אדם לא רק מבחוץ אלא אף בלב, ומצד שני הוא מבין שהוא רחוק כל-כך מהגוי כרחוק מזרח ממערב.

יש צדיק ויש צדיק

משל לדבר: הרה"ק מבעלזא זיע"א היה מתאר כל יהודי בתואר צדיק, פעם הגיע

לדברי הבעש"ט הק' הוא מתנה גדולה עד מאוד. ואמנם הגוי מתרחק מן היהודי מפני שמסתכל עליו בשפלות, אך היהודי עצמו יודע שהוא הפוך ממש, אלא שהקב"ה עשה נס שהגוי יסתכל עליו בשפלות.

מה יש להתבייש ממנו, הלא גוי הוא

בספר "יג אורות" מובא שפעם הלך הרה"ק רבי חנה מקאלשיץ זיע"א עם אביו הרה"ק רבי מנחם מענדל מפריסטיק זיע"א חתנו של הגה"ק משינאווא זיע"א אל ראש האיש להשתדל אצלו לבטל אצלו איזו גזירה, אך חסרונם היו שלא ידעו היטב את שפת המדינה ולא יכלו לדבר בשפתו של ראש העיר. נכנסו אליו ודיברו בלעגי שפה מבלי שיבין מאומה. דבר זה לכשעצמו העלה את חמתו של ראש העיר, מה זה שאתם באים אלי ואינכם יודעים לדבר בשפת המדינה.

כשיצאו, צחק הרה"ק מקאלשיץ על שראש העיר נעשה ברוגז, אך אביו שהיה קצת מבויש מזה, שאל את בנו לשמחה מה זו עושה. ענה לו בנו: וכי יש לי להתבייש מְעֻשׂוֹ זה?! מה יש לי להתבייש ממנו, הרי הוא גוי! לאחר מכן, הפליא הרה"ק מפריסטיק את גדלות בנו באזני אשתו הרבנית שהחילוק בין ישראל לגוי היה כל-כך פשוט אצלו עד שלא היה מתפעל כלל מהגוי.

מזה ומזה אל תנה ירך

נחוץ מאוד להבין זאת היטב, כי הרוח הנושבת בימינו בחוץ כביכול כולם קדושים

¹¹ ראה ספר 'הכוזרי' מאמר ראשון אות כו עד מג, וראה עוד שם אות צה.

גדול וכל שכן לאחר מתן תורה. יהודי אחד שהיה זקוק לחיזוק הגיע פעם אל המשגיח רבי יחזקאל לעוונישטיין זצ"ל ושאל: רבי! ממה אתם שואבים חיזוק? התכופף אליו המשגיח ואמר: כשאני מתבונן איך הייתי נראה לפני מתן תורה ואיך אני נראה אתה, זה החיזוק הגדול ביותר בשבילי. הקב"ה בחר אותי מכל האומות וקרבני אליו לעבודתו. היהודי הוא מציאות אחרת, עליו לדעת זאת וזה מה שצריך ליתן לו חיות ושמחה כל יום בקומו משנתו.

כי חלק ה' עמו

בזוה יש שני חלקים, החלק הראשון הוא במהות הדבר. הנה הפסוק אומר "כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו" (האזינו לב, ט). ודייק הבעש"ט הק' ז"ע: הן ידוע שחלקו של השלם כולל בתוכו את הכל, נמצא שאם אנו חלק ה', יש בנו בחינה של אלוקות. ואמנם אין אנו יכולים להשיג דבר זה כי הוא נשגב מבינתנו ולא ישיגוהו משיגי הגוף, אבל כך היא האמת. תמיד כשבאים להכביר בגדלות הנפש היהודית, מביאים כל מיני דוגמאות ביחס לנפש העכו"ם, כגון מה שאמרו שישראל אע"פ שחטא ישראל הוא וכן מה שאמרו שאפילו פושעי ישראל חשובים יותר מחשובי העכו"ם, והיינו מפני שאיננו יכולים להביע בפה דבר שהוא נשגב מאתנו, לכן אנו מעמידים אותו תמיד ביחס לאחרים. אבל בתורה כתובה אמיתו של דבר – כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. אנחנו חלק א-לוה ממעל ממש.

אליו אחד ואמר: אם הרבי קורא לכל אחד צדיק, הרי לי יש ילד ולרבי יש ילד, הבה ונשדכם יחד, ובית צדיקים יעמוד. נענה הרה"ק ואמר לו: אתה תשתדך עם הצדיקים שלך ואני אשתדך עם הצדיקים שלי.

הבה ונתבונן! הנעלה על הדעת שכאשר הרה"ק מבעלזא קרא כל יהודי בשם צדיק, התכוון בכדיחותא?! אלא מאי? שני דברים שונים הם, מצד אחד כיבד כל איש יהודי והחשיב באמת כל אחד כצדיק, ומצד שני כשנגע הדבר להתקרבות, ידע שאינו בשבילו, הקב"ה רוצה ממני התנהגות אחרת ורוצה ממני שאדע שאני שונה. ואמנם לא ענין של הבדלה הוא, כי בין ישראל לישראל אין הבדלה, כי אם בין ישראל לעמים.

הנה ראובן הוא יהודי מוכשר ומתמיד, בן עליה ממש, ונוהג לקרב את שמעון ולהפיח בו תקוה שנוצר לגדולות. יום אחד אומר לו שמעון: אם באמת אתה סבור שכוחי גדול להגיע לגדולות, בא ותלמד אתי ארבע שעות ביום. ובכן, מה דינו של ראובן? בוודאי אינו צריך להיענות לבקשתו של שמעון, אלא עליו לדעת שתפקידו להתעלות לפי כוחותיו, שהרי גם ברוחניות דין הוא שחיין קודמין, ואם כי מחויב הוא להקדיש מעט מזמנו לשמעון, ברוב הזמן עליו ללמוד עם חברותא התואם למידותיו.

כל זה בין ישראל לישראל אשר כולם מאוחדים ואחוזים ודבוקים זה בזה, וקל וחומר בן בנו של קל וחומר כאשר בן ישראל מעריך את עצמו כנגד הגוי, שעליו להכיר את מקומו ולדעת שהחילוק בינו ובין הגוי הוא גדול מאוד מאוד, עוד מלפני מתן תורה היה החילוק ביניהם

הלא הוא אביך קנך

בספר "עבודת הקודש"¹² כתב על הפסוק "הלא הוא אביך קנך", שהחכמה העליונה נקראת אב ואנו נאצלים מהחכמה העליונה, וכל איש ישראל הוא קודש לה' ראשית תבואתו.

ובספר "יושר לבב"¹³ כתב שדבר זה מבואר במאמר "חז"ל (נדה לא, א) "שלושה שותפין באדם הקב"ה אביו ואמו", כפי שאתה מבין שהאב והאם נתנו בו חלק מעצמם, כן תבין שהקב"ה נתן כביכול מעצמו יתברך. וכן הוא מדייק שם מלשון הפסוק (ראה יד, א) "בנים אתם לה' אלוקים", לא אמר כאילו בנים אתם, אלא בנים ממש. זוהי המציאות, מהותו של היהודי, מציאות אחרת היא משל הגוי, והקרבה שלו אל הקב"ה היא כקרבת הבן לאביו.

יהודי הוא בן מלך

היהודי מחויב לזכור זאת תמיד, וכפי שיצא מפה קדשו של הרה"ק רבי שלמה מקארלין זיע"א שהעבירה הגדולה ביותר היא שהיהודי שוכח שהוא בן מלך. ואכן לפני שהיהודי רואה עדיין את התוצאות הנובעות מהיותו יהודי, עליו להבין תחילה שמהותו חשובה מצד עצמה. אתה חשוב מחמת עצם זה שאתה קרוב לבורא כל עולמים. הנה בן מלך כשהולך בשוק אינו הולך כשאר בני אדם, בן מלך הולך עם גו' זקוף, הוא מתנהג באצילות, אינו עושה מה

שאינו מתאים לו ואינו מדבר בצורה שאינה מתאימה לו. תישאל השאלה: למה? הוא חוש שיקרה לו משהו אם יתנהג כשאר בני אדם? ! לא! אין הוא חושש, אבל הוא נוהג כן מפני שהוא מרגיש חשוב.

היצר הרע משכיח מאתנו את חשיבותנו בשל עצם היותנו יהודים, ובפרט כשאנו מתרגלים להרגלים שאינם מתאימים לנו לפי ערכנו, כי אז הוא מוכיח לנו שאנו דומים לשאר בני אדם, ולכן אנו צריכים להזכיר לעצמנו שוב ושוב עד כמה אנו מיוחדים ולא דומים כלל לאומות העולם.

עמוק עמוק מי ימצאנו

ואמנם היות שקשה לנו להבין זאת בפנימיותנו באופן שההכרה תהפוך לחלק מאתנו, לכן אנו זקוקים להסתכל גם על התוצאות. ובכן אחת מהתוצאות של קרבתנו היתירה היא, שכל פעם שאנו מתפללים אל הקב"ה, הוא שומע את תפילתנו ומשנה סדרי העולם בעבורנו, וזאת בין כשאנו רואים ובין כשאיננו רואים, כי יש הרבה ניסים שהקב"ה עושה לנו ואיננו יודעים.

כשבן המלך רואה שמהו אינו הולך כפי שרוצה, מיד הוא מודיע למשרתיו והם מספקים לו רצונו. עכשיו אני רוצה שיכינו לי סעודה דשנה, עכשיו אני רוצה שיסיעו אותי למקום פלוני וכן הלאה. הכל מסתובב סביבו, למה? כי הכל מסתובב סביב המלך והוא בנו. כמו כן אנו בגלל היותנו בני המלך מלכו של עולם, כל פעם שאנו מתפללים אליו, הוא נענה לנו...

¹² על עיקרי היהדות להרב המופלא המקובל הא-להי רבי מאיר ן' גבאי זצ"ל מגולי ספרד. מגדולי המקובלים.

¹³ בחכמת הקבלה, להמקובל רבי עמנואל חי ריקי זצ"ל הי"ד שכנו של האוה"ח הק' בירוש"ת.

קרוב לה', כי כשהוא קרוב לה' יש לו כל. תוספת הסבר: כשהאדם מבין ששורש כל התענוגים הוא בהש"ת, הוא אומר כך: אין הודאתי לה' עבור שאני יכול לבקש ממנו שיתן לי תענוג אלא **אני מודה לו על עצם היותי יהודי כי מחמת כן אני יכול להתקרב אליו וכיון שאתקרב לו, יהיה לי כל מיני תענוג.**

תורת ה' תמימה משיבת נפש

כעת נאחד את חלקי השיעור: הקב"ה נתן לנו מהלך של תורה ומהלך של תפילה. בתורה ישנן עצות לכל קשיי החיים, ועל כך היהודי נותן תודה. הנה הגוי אם איננו מצליח כפי רצונו והוא מלא אכזבות, אינו יודע את נפשו, אך היהודי אומר: יש לי תורה והיא נותנת לי עצות. לתורה יש מהלכים לכל קושי, כי היא החכמה הגדולה ביותר, ואפילו יישר האדם ברוחו, ימצא אחר כך עצות בתורה איך לשוב ולשמות. יש והיהודי עובר מצבים של קושי ומרירות ושואל מה יש לי מזה שאני יהודי והרי אני נראה כפי שאני נראה עצוב ומדוכדך, יאמר לעצמו: ייקא מפני שאני שרוי במצב כזה עלי ליתן תודה לה', כי אילו הייתי גוי הייתי מאבד עכשיו עצמי לדעת או הייתי שותה לשכרה, ועכשיו שאני יהודי איני זקוק לא לכך ולא לכך, שהרי יש לי תורה ויש לי מהלך להתחזק.

להגה"ק בעל "דברי חיים" זיע"א היתה בת שבאה בברית הנישואין עם הרה"ק רבי מרדכי דוב מהארנאסטייפל זיע"א מגזע טשערנאביל. ה'דברי חיים' התגורר בצאנו שבגאליציע מקום רבנותו, ובתו וחתנו קבעו את מושבם ברוסיה מקום מגורתם של צדיקי טשערנאביל, שם היו סובלים הרבה מזרועה

אך באמת הוא עמוק יותר, כי מה שהעולם משתנה על ידי התפילה, הוא החלק האחרון של התפילה. **החלק היותר גבוה הוא שיש לאדם יכולת להתחבר לבורא כל עולמים, וכשהוא מתחבר אליו, יש לו תענוג נפלא כזה, שאינו זקוק מעתה שיספקו לו את הדברים האחרים.**

אכן היהודי צריך להגיע על ידי התבוננות בכח התפילה שניתן לו, להבנה שהוא קרוב כל-כך מחמת עצם היותו יהודי, כי לכן הוא יכול להתקרב יותר ויותר על ידי דיבורו עם אביו, והרי כשיש לאדם קרבת אלוקים, אינו זקוק להגיע לזה שיש לו מעלות מסוימות, שהרי טוב לו כל-כך מחמת התענוג שהוא מרגיש על ידי קרבתו לה'.

קרבת אלוקים לי טוב

נביא ממרחק לחמנו: יש בן אדם שפועל ללא לאות לשכנע את כל העולם כולו שיש לו כסף, וסיבת הדבר, כי אין לו לא עונג ולא טוב, והדבר היחיד שנותן לו חיות הוא כשעושה משהו שאחרים אין יכולים לעשות

"...אעשה חתונה מרהיבה במיוחד, אקנה דירה גדולה מאוד, אטייל עם מכונית פאר... העיקר שהכל ידברו וייצאו להם העינים..."

אולם מי שטוב לו בלב מפני שמרגיש קרוב לאלוקים, אינו זקוק לכל אלה, אינו נצרך לשאוב את חיותו מבחוץ. אף כאן (במדרגה אחרת כמובן), יכול היה כל יהודי להבין את גדלותו וחשיבותו מהתוצאות שהוא יכול להביא, אבל רצון הקב"ה שיבין את גדלותו וחשיבותו מהיכולת שלו להיות

חבלים הן לקשר את הנשמה לשרשה, כי אפשר להתקרב אל השי"ת על ידי תורה ואפשר להתקרב אליו על ידי תפילה, אפשר להתקרב אליו על ידי שמתדבקים בדרכיו באמצעות עשיית חסד, ואפשר להתקרב אליו על ידי קיום מצות כיבוד אב ואם או על ידי מועדי השנה, וכיון שמתקרבים אל השי"ת, ממילא נעשים מלא שמחה.

כשמקרבים ספסל לשולחן, אין אחד מהם נעשה בשמחה, כי אין ביניהם שום קשר. אבל כשמקשרים את היהודי להקב"ה, אז נעשה היהודי מלא שמחה, וסיבת הדבר, שהיות שבמהותו הוא חלק א-לוה ממעל, לכן כל כמה שהוא מתרחק ממנו, הוא הולך ומתעצב, וכל כמה שהוא מתקרב אליו, הוא הולך ומתמלא שמחה, כי שם הוא מקור חיותו. זה המציאות שלך, אורייתא וישראל וקוב"ה חד הוא, ואם כן התורה תשמח אותו.

גוי שלומד תורה חייב מיתה, גוי ששבת חייב מיתה. היהודי מודה לה' על שנתן לו את השבת. לגוי אסור לשמור שבת. לגוי אין העצות של התורה, וכל כך למה? כי אין לו מה לעשות אתן, שהרי התורה והמצוות אינן עצות בעלמא, אלא הן עצות לחבר ולקשר את היהודי לשרשו, את בן המלך אל המלך, ואם כן מה הן שייכות לגוי.

מן הקל אל הכבד

נמצא שהשמחה האמיתית הנובעת מברכת שלא עשני גוי, היא מחמת מהותו בשל היותו בן מלך. הוא מודה ומשבח על שהוא שונה מן הגוי בעצם מהותו, הוא מציאות אחרת לגמרי. ואולם היות שקשה לו ליהודי לתפוס זאת, שהרי הוא מוצא את

הארוכה של הממשלה שרדפה אחר היהודים והיהדות.

באחת השנים כשהגיעו אל ה'דברי חיים' לחג הפסח, שאלה אותו בתו: מה זאת לשמחה זו שאנו שמחים בחג הפסח עבור שיצאנו ממצרים, שרים ורוקדים ואומרים את ההלל, הלא אכתי עבדי אנן שהרי אין מניחים לנו להתנהג ביהדותנו כאוות נפשינו.

ענה לה אביה ה'דברי חיים': בשום אופן אין לדמות את מצבנו למצבם של בני ישראל במצרים. כי הנה אבותינו במצרים היו עובדים עבודת פרך כל היום, ובסוף היום, כשחזרו לביתם, לא היה להם במה להחיות את נפשם. לעומתם אנו היום, יעבור עלינו מה שיעבור, כשאנו חוזרים לביתנו לאחר כל העבודה המייגעת והמפרכת, אנו יכולים להחיות את נפשינו ולהתנחם מצרותינו בדף גמרא.

אכן זהו מהלך אחד של נתינת תודה על שלא עשאנו גויים, בעבור שיש לנו מהלך ככל מצב איך להתחזק באמונה ובטחון ובלמוד התורה, ולהיות על ידיהם שרוי בשמחה ובטוב לבב. אולם כל זה כלול בחלק ב', והיינו שהאדם נותן תודה להשי"ת על שנתן לו מתנות המטיבות לו על לבו בכל עת, הן בהיותו במצב מדוכדך והן בהיותו במצב של ספק והן ברצותו לשמח עצמו יותר.

עצות המקרבות את היהודי לשרשו

ואולם כל זה מוביל לחלק א', והיינו כאשר מבינים שהן התורה והן התפילה והן כל מצוה ממצוות התורה והן אמונה ובטחון, אינן עצות בעלמא ליישב את הלב, אלא כולן

מועילות רק ליהודי, וזאת למה? כי חלק ה' עמו, וכל אלה מקרבות אותו לשרשו, מה שאינו שייך אצל הגוי. וכשתבין זאת היטב תוכל להודות לה' על עצם זה שאתה יהודי בלי קשר לכל אותן מתנות שבאות ממנו כתוצאה.

ובזה תוכל להבין עוד למה אמרו (סנהדרין מד, א) "ישראל אע"פ שחטא ישראל הוא", והוא שלב ג', כי לאחר שאתה מבין שמעלתו של היהודי היא מחמת עצם היותו יהודי, תבין ממילא שאף לאדם זה יש מעלה זו, כי אע"פ שעדיין אינו מקיים תורה ומצוות, הרי יש לו נשמה יהודית, וכשיקיים תורה ומצוות, יתקרב אל ה'.

עצמו מתקשה בכל אותם קשיים שכולם מתקשים בהם, לכן אומרים לו: הבה ונדבר אחרת, הבה ונאמר שלא עשני גוי ונדבר על דבר מסוים, מתי בפעם הראשונה נהנית מהיהדות? הוא נזכר, פעם נסעתי לשבת ובליל שבת שרו בכיסופין, לאט לאט התרוממתי והרגשתי תענוג נפלא. הוא מודה להשי"ת על שנתן לו את השבת, הוא מודה על שאינו צריך לחשוב מהחובות שלו בשבת.

התחל לאט לאט, בתחילה תודה לו על המתנות שנתן לך, ולאחר שתתבונן בזה הרבה ותראה איך כל המתנות נותנות לך הנאה ותענוג, או אז תתחיל לתפוס שכל אלה

מדור הילולא דצדיקיא הרה"ק רבי שלמה מקארלין זיע"א הי"ד

גלבי"ע כ"ב תמוז תקנ"ב

ת"ח ת"ט. אך הגזירה יצאה מלפני ה' והיה מה שהיה, ואכן מסירות נפשו הביאה תיקון גדול לעולם וכפי הידוע שאז נפסקו הצרות והרדיפות שהיו בתקופתו.

משיח בן יוסף עם משיח בן דוד

הרה"ק רבי אברהם המלאך זיע"א בנו של המגיד הק' זיע"א נסתלק בהיותו בן ל"ז בלבד והותיר אחריו שני יתומים קטנים: רבי ישראל חיים מלודמיר ורבי שלום שכנא מפראהבישט זיע"א. הרבה מהצדיקים חשקה אז נפשם לגדל שני יתומים אלו, אך הרה"ק מקארלין זכה בהם, הוא הכניסם לביתו ושמר עליהם כעל בבת עינו, ואף השכיבם במיטתו הקדושה. לאחר מכן לקח את רבי ישראל חיים כחתן לבתו.

והנה ידוע שהצדיקים אמרו על גזע זה של בית המגיד שהיו מזרע בית דוד, וכן העידו הצדיקים על הרה"ק מרוז'ין זיע"א שהיה נשמת משיח בן דוד. ובכן אותו צדיק שהיה נשמת משיח בן יוסף לקח אותן נשמות שהיו נשמות משיח בן דוד ונתייחדו בזה נשמת משיח בן דוד עם נשמת משיח בן יוסף.

האריז"ל כבר אמר שבכל דור יש נשמת משיח בן דוד ונשמת בן משיח בן יוסף, אם זוכים הם מתגלים, ואם לאו – הם מסתלקים מן העולם, משיח בן דוד בדרך

נשמת משיח בן יוסף

ידוע שהרה"ק מקארלין נסתלק מן העולם על ידי גוי שירה בו כדור אש בשבת קודש בעת אמירת קדושת כתר. כדור האש נכנס בו בירכו ואפשר היה להוציאו על-פי דרכי הטבע ולהציל את חייו, אך הצדיק לא הרשה לגעת בו, יש אומרים מחמת קדושת השבת ויש אומרים מחמת קדושה כי לא רצה שילוד אשה יגע בגופו הקדוש מחציו ולמטה, וכך הוציא את נשמתו בטהרה לאחר שבוע שלם שסבל יסורים בדומיה מבלי להוציא אף לא אנחה אחת מפיו.

צדיקים אמרו על-פי מה שאמרו חז"ל שמשח בן יוסף ייהרג נשמת הרה"ק מקארלין היתה נשמת משיח בן יוסף ולכן נהרג על קידוש ה'.

לא תקום פעמיים צרה

בתורת ה'חווה' מלובלין זיע"א (פרשת ויצא) דיבר על "לא תקום פעמיים צרה" ואמר שאין צורך שמשח בן יוסף ייהרג פעמיים. לאחר מכן הסביר הרה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין זיע"א שה'חווה' התכוון לפעול בקדושתו שהרה"ק מקארלין לא יצטרך ליהרג מאחר שכבר היה קודם לכן הגה"ק רבי שמשון מאסטראפאלי זיע"א שאף עליו אמרו הצדיקים שהיה משיח בן יוסף ואף הוא כבר נהרג על קידוש ה' בגזרות

החטיא את המטרה והצלחה להרוג רק את הסוס שהסיע את העגלה. אז אמר הרה"ק מרוז'ין: הצדיק פעל בתפילותיו שבמקום שייהרג ביער, ייהרג על מיטתו. לאחר מכן התמיהו החסידים על דברי הרה"ק מרוז'ין שהרי ראו שהרה"ק מסאווראן נסתלק בדרך כל האדם, עד שבא תלמידו של הרה"ק מסאווראן ושפך אור על דברי הרה"ק מרוז'ין שנאמרו ברוח הקודש, וכה העיד: מורי ורבי הרה"ק מסאווראן חלה בגופו, וכשהרופא ביקש לרפאותו, חתך בגופו הקדוש, ובטעות חתך בבני מעיו ומזה הוא נסתלק.

אין אנו מתיימרים להבין דברים אלה שגבוהים משכלנו ונשגבים מביתנו, אך אנו חוזרים על דברי הצדיקים המראים לנו באצבע שהכל נעשה אצל הצדיקים בחשבון בהיותם נשמות גבוהות מאוד.

החדרת האמונה בביאת המשיח

כשהרה"ק רבי אברהם אלימלך מקארלין זיע"א הי"ד היה בארץ ישראל וערך את שולחנו הטהור ביום כ"ב תמוז, הסביר מדוע נחשב יום זה כיום שמחה, כי אנו רוצים להשריש בלבנו את האמונה בביאת המשיח, שהרי ידוע שהיה נשמת משיח בן יוסף ונהרג על קידוש ה', וכשמקיימים הילולא ביום זה, משרישים את האמונה במשיח בן יוסף.

העולם ומשיח בן יוסף באופן של קידוש ה', וכאמור הצדיקים העידו על אותן נשמות, שהן היו משיח בן יוסף ומשיח בן דוד בדורם.

שורש השרשים

תלמידו של הרה"ק מקארלין, הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק זיע"א אמר על רבו: כל צדיק הוא שורש נשמות בני ישראל, ומורי ורבי הוא שורש השרשים. אכן בהיות נשמתו נשמת משיח, היתה זו נשמה כוללת השייכת לכל בני ישראל, ולדברי תלמידו הק' היה שורש השרשים, כאמור.

משיח בן יוסף בתקופת הרה"ק

מרוז'ין

הנה בתקופת זמנו של הרה"ק מרוז'ין זיע"א אשר כאמור העידו עליו הצדיקים שהיה נשמת משיח בן דוד, חי היה הצדיק הרה"ק רבי משה צבי מסאווראן זיע"א, נדמה היה להמון העם שגבה טורא בין שני הצדיקים, אבל אלו שידעו והכירו, הבינו שאין ביניהם שום חילוקי דעות אלא דברים גבוהים ונשגבים עוברים בינותם, ואכן הרה"ק מרוז'ין עצמו התבטא פעם על הרה"ק מסאווראן שהוא נשמת משיח בן יוסף בדורו.

המעשה היה שפעם נסע הרה"ק מסאווראן ביער ושם ירה גוי אחד לעברו, אך

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מוקדים להשיג הקונטרס 'הבינני'.

ארצות הברית

4615 14th Ave

ביהמ"ד טאהש

בארא פארק

75 Lee Avenue

חנות "בית הספר"

וויליאמסבורג

44 Grove Spring Court

ביהמ"ד בית נפתלי בעלזא

לעיקוואוד

52 Main Street
845-204-8838

ביהמ"ד קארלין סטאלין

מאנסי

אויב ווילט איהר אנטייל נעמען אין דעם זיכוי הרבים, סיי פארקויפן אין אייער שוהל / מוקה א.ד.ג. אדער נעמען א חלק אין די הוצאות,

ביטע רופט: 305-338-4827